
Μέρος 1 / Part 1

Ευρετήριο Ελλήνων συγγραφέων 1997-1999

Τόμοι 4, 5, και 6

Επώνυμο, όνομα	Τόμος (Τεύχος), σελίδες
Αλεξόπουλος, Δημήτριος Σ.	5(2), 103-112*
Αμπακούμκιν, Γεώργιος	5(2), 189-194*
Ανδρουτσοπούλου, Αθηνά	6(1), 20-37
Βαλανίδης, Νίκος	5(1), 1-19*
Βασδέκης, Βασίλειος Γ. Σ.	5(2), 113-122*
Βορριά, Παναγιώτα	5(3), 213-223*
Γαβριηλίδου, Άννα	6(1), 20-37
Γαβριηλίδου, Μηλέβα	5(1), 31-43*
Γεώργας, Δημήτριος	6(2), 111-123*
Γιώτσα, Άρτεμις	6(2), 124-136*
Γρηγοροπούλου, Ελπινίκη	6(1), 20-37
Γωνίδα, Ελευθερία	5(3), 224-242*
Δικαίου, Μαρία	6(2), 247-253*
Δόλγυρα, Κωνσταντινία	5(3), 243-259*
Ευθυμίου, Απόστολος	6(1), 1-12*
Ευκλείδη, Αναστασία	4(1), 48-93 (Επιμ. Μετάφ.). 5(1), 53-77. 5(1), 84-88*. 5(2), 123-138*. 6(1), 38-54. 6(1), 104-109*. 6(3), 278-298 (Επιμ. Μετάφ.)
Καλαντζή-Azizi, Αναστασία	4(1), 1-12*. 4(2), 118-128*
Κάντας, Αριστοτέλης	5(1), 84-88. 5(2), 139-143*. 6(1), 104-109
Καραδήμας, Ευάγγελος Χ.	4(1), 1-12. 5(3), 260-273*
Καραπέτσας, Αργύριος	6(1), 13-19*
Καστελλάκης, Ανδρέας	5(2), 144-150*. 6(1), 55-71
Κατάκη, Χάρις	6(1), 20-37*
Κιοσέογλου, Γρηγόρης	5(2), 151-164*. 5(3), 224-242. 6(1), 72-87
Κλεφτάρας, Γιώργος	5(3), 274-283
Κορδούτης, Παναγιώτης Σ.	6(2), 195-212*
Κουλουμπαρίτση, Αλεξάνδρα	6(3), 299-326
Κωνσταντινίδου, Ευθαλία	6(2), 221-226*
Λακκά, Ελένη	6(1), 20-37

Σημείωση: 1. Ο αστερίσκος (*) δηλώνει τον πρώτο συγγραφέα.

2. (Μετάφ.) δηλώνει το μεταφραστή του άρθρου στα ελληνικά.

3. (Επιμ. Μετάφ.) δηλώνει τον επιμελητή της μετάφρασης του άρθρου στα ελληνικά.

Λεοντιάδου, Κρυσταλλία	6(3), 278-298 (Μετάφ.)
Μαλικιώση-Λοίζου, Μαρία	5(3), 274-283*
Μαντόγλου, Άννα	4(1), 13-31*
Μαριδάκη-Κασσωτάκη, Αικατερίνη	5(1), 44-52*
Ματσαγγούρας, Ηλίας Γ.	6(3), 299-326*
Μεταλλίδου, Παναγιώτα	5(1), 53-70*. 6(1), 38-54*
Μόπτη-Στεφανίδη, Φρόσσω	4(3), 266-271*
Μπαλτάς, Αριστείδης	4(2), 158-176*
Μπεζεβέγκης, Ηλίας	5(2), 165-178*. 6(2), 174-182
Μυλωνάς, Κωνσταντίνος Α.	6(2), 137-144*
Νέστορος, Ιωάννης Ν.	5(2), 179-188*
Ντάλλα, Μαρίνα	6(2), 145-158*
Παναγής, Γεώργιος Θ.	5(1), 71-83*. 6(1), 55-71*
Παναγιωτοπούλου, Πέννυ	6(2), 159-164*
Παπαδήμου, Λίτσα	6(2), 165-173*
Παπαδόπουλος, Νίκος Γ.	5(2), 189-201*
Παυλόπουλος, Βασίλης	5(2), 165-178. 6(2), 174-182*
Πήτα, Γλυκερία	5(3), 284-299*
Σακκά, Δέσποινα	6(2), 236-246*
Σταμπουλίδης, Παύλος	5(2), 189-201
Στογιαννίδου, Αριάδνη	6(1), 72-87*
Συγκολλίτου, Έφη	4(1), 32-47*. 6(3), 278-298 (Μετάφ.)
Τζονιχάκη, Ιωάννα	5(3), 274-283
Τσαούσης, Ιωάννης	6(1), 88-103*
Τσιώρα, Αγλαΐα	4(1), 48-93 (Μετάφ.)
Φαρμάκη, Χριστίνα Γ.	6(2), 189-194
Φίγγου, Ευαγγελία	6(2), 227-235*
Χαντζή, Αλεξάνδρα	6(2), 189-194. 6(2), 213-220*
Χατζηδημητριάδου, Ελένη	6(1), 72-87
Χριστακοπούλου, Σοφία	6(2), 183-188*
Ψάλτη, Αναστασία	5(1), 31-43

Περιλήψεις

Αλεξόπουλος, Δ. Σ.

Πανεπιστήμιο Πατρών

Μεθοδολογικά προβλήματα έρευνας στην ψυχολογία των ατομικών διαφορών

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 103-112

Το άρθρο αυτό πραγματεύεται τα κυριότερα μεθοδολογικά ζητήματα που αντιμετωπίζει ο ερευνητής στην Ψυχολογία των Ατομικών Διαφορών, δηλαδή το αντιπροσωπευτικό δείγμα, τις εξωγενείς μεταβλητές, την καταλληλότητα των μέσων μέτρησης και τη μεροληψία του ερευνητή. Στη συνέχεια επισημαίνονται τα μειονεκτήματα των μεθόδων εκτίμησης των σχέσεων διμεταβλητών και οι τρόποι αντιμετώπισής τους με πολυπλοκότερες στατιστικές μεθόδους, όπως η ανάλυση διακύμανσης, η παλινδρομική ανάλυση, η ανάλυση διαδρομών και η παραγοντική ανάλυση.

Λέξεις κλειδιά: Ατομικές διαφορές, μεθοδολογία, πολυπαραγοντικές στατιστικές μέθοδοι

Διεύθυνση: Δημήτριος Σ. Αλεξόπουλος, Τριών Ιεραρχών 17, 161 22 Καισαριανή, Αθήνα. Τηλ.:

7253127 και 061-997737, Fax: 01-7253127 και 061-997740

Αμπακούμιν, Γ., Φαρμάκη, Χ. Γ., & Χαντζή, Α.

Πανεπιστήμιο Πατρών

Αρνητική κοινωνική ταυτότητα και κοινωνικο-δομικές συνθήκες:

Η επίδρασή τους σε ταύτιση και σε αισθήματα δυσαρέσκειας

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 189-194

Σύμφωνα με τη θεωρία κοινωνικής ταυτότητας (ΘΚΤ), οι άνθρωποι επιδιώκουν μια θετική συνεισφορά στην αυτοαντίληψή τους μέσω της ταύτισής τους με κοινωνικές ομάδες. Όταν μια ενδοομάδα βρεθεί σε υποδεέστερη θέση από μια εξωομάδα, θεωρείται ότι η κοινωνική ταυτότητα είναι αρνητική. Στην περίπτωση αυτή θα επηρεαστεί η ταύτιση με την ενδοομάδα, η οποία συνεξαρτάται από τις κοινωνικο-δομικές μεταβλητές: Διαπερατότητα, νομιμότητα και σταθερότητα. Στην παρούσα μελέτη εξετάσαμε κατ' αρχήν τη δυνατότητα υλοποίησης πειραματικού σχεδίου με σενάριο. Επίσης εξετάσαμε την επίδραση της διαπερατότητας και της νομιμότητας σε ταύτιση και αισθήματα δυσαρέσκειας. Τα αποτελέσματα συζητούνται στα πλαίσια της ΘΚΤ και της θεωρίας σχετικής αποστέρησης (ΘΣΑ).

Λέξεις κλειδιά: Αρνητική κοινωνική ταυτότητα, κοινωνικο-δομικές μεταβλητές, σχετική αποστέρηση

Διεύθυνση: Γεώργιος Αμπακούμιν, Αχιλλέως 25, 175 62 Π. Φάληρο, Αθήνα. E-mail: gabak@hol.gr

Βαλανίδης, Ν.

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γνωστικές ικανότητες και σχολικές επιδόσεις μαθητών γυμνασίου:

Θεωρητικές και εκπαιδευτικές επιπτώσεις

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(1), 1-19

Με βάση τις απαντήσεις του συνόλου των μαθητών/τριών γυμνασίων (N=2049) σε ένα σταθμισμένο Δοκίμιο Λογικής Σκέψης (ΔΛΣ), μελετήθηκε η ανάπτυξη της Τυπικής Λογικής Σκέψης (ΤΛΣ) τους. Το ΔΛΣ αποτελείται από δέκα γνωστικά έργα που ανά δύο αναφέρονται σε πέντε μορφές ΤΛΣ (αναλογίες, έλεγχος μεταβλητών, πιθανότητες, συσχέτιση και συνδυασμοί). Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε ότι οι επιδόσεις των αγοριών στα έργα αναλογιών, πιθανοτήτων και συσχέτισης ήταν στατιστικά υψηλότερες από εκείνες των κοριτσιών. Μαθητές μεγαλύτερης ηλικίας είχαν υψηλότερες επιδόσεις στα έργα όλων των μορφών σκέψης, αλλά οι διαφορές δεν ήταν πάντοτε στατιστικά σημαντικές. "Οι ρυθμοί" της ανάπτυξης δεν ήταν σταθεροί για κάθε μορφή σκέψης και φάνηκε ότι σχετίζονται με το φύλο και την ηλικία των μαθητών. Τα κορίτσια όμως παρά τη "γνωστική τους υστέρηση" έναντι των αγοριών είχαν στατιστικά υψηλότερες σχολικές επιδόσεις σε όλα τα μαθήματα που εξετάστηκαν. Η ανάλυση παλινδρόμησης έδειξε ότι η ηλικία, το φύλο των μαθητών και οι σχολικές επιδόσεις τους στα μαθηματικά και τα φυσικά είχαν σημαντική συμβολή στην πρόβλεψη των επιδόσεών τους στο ΔΛΣ. Τα αποτελέσματα της έρευνας εξετάστηκαν σε σχέση με τις γνωστικές απαιτήσεις των αναλυτικών προγραμμάτων, τις παραδοχές του πιαζετιανού προτύπου ανάπτυξης και τις "αναθεωρητικές" προτάσεις μερικών νεο-πιαζετιανών θεωριών.

Λέξεις κλειδιά: Γνωστική ανάπτυξη, μορφές σκέψης, τυπική λογική σκέψη

Διεύθυνση: Νίκος Βαλανίδης, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τ.Κ. 537, Λευκωσία 1678, Κύπρος. Τηλ.: +357-2-338881 εσ.709, Fax: +357-2-339604, E-mail: nichri@zeus.cc.ucy.ac.cy

Βασδέκης, Β. Γ. Σ.

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μοντέλα για την ανάλυση των επαναλαμβανόμενων κατηγορικών δεδομένων

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 113-122

Η ανάλυση κατηγορικών δεδομένων είναι ιδιαίτερης σημασίας για την ψυχολογία μια και τέτοιου τύπου αποτελέσματα εμφανίζονται ουσιαστικά σε κάθε πείραμα. Ιδιαίτερης αντιμετώπισης χρήζουν τα επαναλαμβανόμενα κατηγορικά δεδομένα. Αυτά είναι πραγματοποιήσεις κατηγορικών μεταβλητών που λαμβάνονται επαναληπτικά σε διάφορα τακτά ή όχι χρονικά διαστήματα από ένα δείγμα υποκειμένων. Εξετάζεται η σημασία της ύπαρξης συσχετίσεων σε τέτοιου τύπου δεδομένα και ανασκοπώνται τρεις μέθοδοι ανάλυσης: η Cochran's Q, η Weighted Least Squares (WLS, Μέθοδος Σταθμισμένων Ελαχίστων Τετραγώνων) και η Generalized Estimation Equations (GEE, Μέθοδος Ισοτήτων Γενικευμένων Εκτιμητριών). Σύμφωνα με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κάθε μεθόδου φαίνεται ότι η WLS είναι λιγότερο κατάλληλη για μια αυτόματη μέθοδο ανάλυσης καθώς παρουσιάζει μερικά προβλήματα τα οποία επιλύονται από την GEE. Τα μειονεκτήματα της GEE δεν είναι τόσο μεγάλα ώστε να μη συνιστάται η χρήση της. Παρουσιάζεται επίσης και ένα παράδειγμα ανάλυσης δεδομένων με τη μέθοδο WLS όταν αυτά θεωρούνται συσχετισμένα και όταν θεωρούνται ασυσχέτιστα για να επιδειχθεί το αποτέλεσμα της λανθασμένης θεώρησης των κατηγορικών δεδομένων ως ανεξάρτητων.

Λέξεις κλειδιά: Επαναλαμβανόμενες μετρήσεις, κατηγορικά δεδομένα, μέθοδος Ισοτήτων Γενικευμένων Εκτιμητριών

Διεύθυνση: Βασίλειος Γ. Σ. Βασδέκης, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο.
Τηλ.: 01-9595850 και 0831-25595, E-mail: vasdekis@fortezza.cc.ucl.gr

Βορριά, Π.

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Προβλήματα συμπεριφοράς εφήβων με μακρόχρονη εμπειρία σε ίδρυμα: Διαχρονική μελέτη
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(3), 213-223

Στόχος της έρευνας αυτής ήταν να διερευνηθεί αν οι συνέπειες της ιδρυματικής εμπειρίας είναι μακροχρόνιες και σταθερές ή παροδικές, αν δηλαδή επηρεάζουν όλη τη ζωή του ατόμου ή διαρκούν όσο η παραμονή του στο ίδρυμα. Για το σκοπό αυτό 41 υγιείς έφηβοι (20 αγόρια και 21 κορίτσια) μελετήθηκαν όταν ήταν 15-17 ετών. Οι έφηβοι αυτοί είχαν επίσης μελετηθεί στην ηλικία των 9-11 ετών, οπότε και ζούσαν σε ίδρυμα κλειστής περίθαλψης. Κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας οι μισοί από τους εφήβους που συμμετείχαν ζούσαν ακόμη σε ιδρύματα, ενώ οι υπόλοιποι είχαν επιστρέψει στους φυσικούς τους γονείς ή σε κάποιο στενό συγγενή ή ζούσαν μόνοι τους. Η συμπεριφορά των εφήβων αυτών συγκρίθηκε με τη συμπεριφορά μιας ομάδας 41 εφήβων που ζούσαν και με τους δύο φυσικούς γονείς, εξισωμένης ως προς το φύλο και την ηλικία με την ομάδα μελέτης. Η συλλογή του υλικού περιλάμβανε συνεντεύξεις με τους εφήβους και ερωτηματολόγια, τα οποία αφορούσαν διάφορες απόψεις της συμπεριφοράς. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τις μητέρες (για τα παιδιά που ζούσαν στο σπίτι) ή τους επιμελητές των ιδρυμάτων (για τα παιδιά που εξακολουθούσαν να ζουν σε ιδρύματα) και από τους καθηγητές ή τους εργοδότες τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι έφηβοι που εξακολουθούσαν να ζουν σε ίδρυμα ή είχαν ιδρυματική εμπειρία παρουσίαζαν πιο συχνά προβλήματα συμπεριφοράς καθώς και συναισθηματικές διαταραχές σε σύγκριση με τους εφήβους της ομάδας ελέγχου. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν την αρχική υπόθεση ότι οι συνέπειες της ιδρυματικής εμπειρίας είναι μακροχρόνιες και αρνητικές.

Λέξεις κλειδιά: Εφηβεία, ιδρυματική εμπειρία, συναισθηματικές διαταραχές

Διεύθυνση: Παναγιώτα Βορριά, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Πανεπιστημιούπολη, 451 10 Ιωάννινα. Τηλ: 0651-98747, Fax: 0651-42590, E-mail: yvorla@acropolis.gr

Γαβριηλίδου, Μ., & Ψάλτη, Α.

Θεσσαλονίκη

Η αναζήτηση ταυτότητας της σχολικής ψυχολογίας μέσα από τη διεθνή εμπειρία και την ελληνική πραγματικότητα
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(1), 31-43

Το άρθρο αυτό, αφού πρώτα ανιχνεύσει την παρούσα κατάσταση της διεθνούς Σχολικής Ψυχολογίας, στη συνέχεια σκιαγραφεί την παρούσα κατάσταση και τη μελλοντική της πορεία στη χώρα μας. Ειδικότερα, θίγει θέματα σχετικά με την προώθηση της επαγγελματοποίησης και την ανεύρεση ταυτότητας της καινούριας αυτής ειδικότητας. Τέλος, προτείνονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις

που εγγυώνται, σύμφωνα με τους συγγραφείς, την περαιτέρω ανάπτυξη της Σχολικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά: Σχολική Ψυχολογία

Διεύθυνση: Μηλέβα Γαβριηλίδου, Μητροπόλεως 85, 546 22 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-221070 & 031-841035

Γεώργας, Δ.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οικολογική θεώρηση στην Κοινωνική Ψυχολογία

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 111-123

Η εισήγηση υποστηρίζει ότι η Κοινωνική Ψυχολογία ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με την πειραματική μελέτη ψυχολογικών διεργασιών και αμελεί το στοιχείο αυτό που υποτίθεται ότι καθορίζει την ταυτότητά της ως κλάδο της Ψυχολογίας, δηλαδή, τον κοινωνικό περίγυρο -το περιβάλλον. Σκοπός της εισήγησης αυτής είναι, πρώτον, να επισημάνει ορισμένα προβλήματα ορισμού και μέτρησης της έννοιας του περιβάλλοντος, όπως συνηθίζεται στην Ψυχολογία· δεύτερον, να παρουσιάσει μια θεώρηση της Οικολογικής Ψυχολογίας, το οικολογικό-κοινωνικό μοντέλο, η οποία μπορεί να είναι χρήσιμη στην Κοινωνική Ψυχολογία· τρίτον, να εξηγήσει τη σχέση της Οικολογικής Ψυχολογίας με τη Διαπολιτιστική Ψυχολογία και να αναλύσει πώς αυτή η συγκριτική μέθοδος μπορεί να είναι χρήσιμη στην Κοινωνική Ψυχολογία, και τέταρτον, να αναφερθεί σε ορισμένες μελέτες που οι συνεργάτες μου και εγώ έχουμε πραγματοποιήσει, οι οποίες βασίζονται στην οικολογική-κοινωνική θεώρηση.

Λέξεις κλειδιά: Διαπολιτιστική Ψυχολογία, Κοινωνική Ψυχολογία, Οικολογική Ψυχολογία

Διεύθυνση: Δημήτριος Γεώργας, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστημιόπολη, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 01-7277524, Fax: 01-7277534, E-mail: dgeorgas@atlas.uoa.ariadne-t.gr

Γιώτσα, Α.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο προσωπικός χώρος και η γειτονιά: Διαπολιτιστική έρευνα σε γειτονιές της Γενεύης,

της Αθήνας και της Κεφαλονιάς

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 124-136

Η παρούσα έρευνα συνιστά μια διαπολιτιστική διερεύνηση όσον αφορά στην έννοια του προσωπικού χώρου, στο αίσθημα της κοινότητας και στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων με άτομα της γειτονιάς και της οικογένειας. Η μελέτη αυτή στηρίζεται στο οικολογικό-κοινωνικό μοντέλο του Georgas (1988, 1993) και των Georgas και Berry (1995). Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στη γειτονιά Jonction της Γενεύης, με δείγμα 81 άτομα, και αφορούσε στη συχνότητα και ποιότητα επαφής του ατόμου με πρόσωπα του οικογενειακού και γειτονικού περιβάλλοντος, καθώς και με πρόσωπα που αντιπροσωπεύουν θεσμούς της κοινωνίας. Τα αποτελέσματα συγκρίθηκαν με αποτελέσματα αντίστοιχης έρευνας των Γεώργα και Χριστακοπούλου (1993) σε γειτονιές της Αθήνας και της Κεφαλονιάς, με σκοπό να εντοπιστούν οι ομοιότητες και οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ Γενεύης,

Αθήνας, και Κεφαλλονιάς. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε για τα πρόσωπα της οικογένειας υψηλότερη συναισθηματική εγγύτητα των κατοίκων της Αθήνας και της Κεφαλλονιάς σε σχέση με αυτούς που προέρχονται από τη Γενεύη. Σχετικά με τα πρόσωπα της γειτονιάς, παρατηρείται υψηλότερη συναισθηματική εγγύτητα στους κατοίκους της Κεφαλλονιάς, ενώ για τα πρόσωπα που αντιπροσωπεύουν θεσμούς, η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε χαμηλούς μέσους όρους και για τους τρεις τόπους. Ως προς το αίσθημα της κοινότητας και την επαφή μεταξύ των γειτόνων, οι κάτοικοι της Γενεύης εμπιστεύονται περισσότερο τους γείτονες και συμπολίτες τους και ενδιαφέρονται σε μεγαλύτερο βαθμό για τα προβλήματα της γειτονιάς τους. Επίσης οι κάτοικοι της Αθήνας νιώθουν λιγότερη ασφάλεια στην πόλη τους. Τέλος, οι κάτοικοι της Γενεύης επικοινωνούν προσωπικά και τηλεφωνικά με συγγενικά τους πρόσωπα πιο αραιά σε σχέση με τους κατοίκους των δύο άλλων πόλεων.

Λέξεις κλειδιά: Διαπολιτιστική Ψυχολογία, προσωπικός χώρος, Ψυχολογία του Περιβάλλοντος
Διεύθυνση: Άρτεμις Γιώτσα, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 01-7277523, Fax: 01-7277534

Γωνίδα¹, Ε., & Κιοσέογλου², Γ.

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης & ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οι αντιλήψεις των παιδιών προσχολικής ηλικίας για τον εαυτό τους
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(3), 224-242

Η παρούσα έρευνα αποσκοπούσε στη διερεύνηση των αυτο-αντιλήψεων των παιδιών προσχολικής ηλικίας και στηρίχθηκε στα ευρήματα της έρευνας των Keller, Ford, και Meacham (1978). Εξετάστηκαν 45 αγόρια και κορίτσια 3, 4 και 5 χρόνων σε μια σειρά μετρήσεων που αποτελούνταν από την ανοιχτή συζήτηση, τις ερωτήσεις "μπορώ/είμαι/έχω/μ' αρέσει" και τις εικόνες εξέλιξης. Η επεξεργασία των δεδομένων οδήγησε σε δέκα κατηγορίες τις οποίες χρησιμοποιούν τα παιδιά και των τριών ηλικιών όταν περιγράφουν τον εαυτό τους. Πρόκειται για τις ιδιότητες που αποδίδουν στον εαυτό τους, τις ικανότητές τους, τις δραστηριότητές τους, τα σωματικά τους χαρακτηριστικά, τις προσωπικές τους σχέσεις, το όνομά τους, το φύλο τους, τις συνήθειές τους, τα είδη που έχουν στην κατοχή τους και, τέλος, κάποιες προτιμήσεις τους. Οι πρώτες έξι κατηγορίες βρέθηκε να είναι οι συχνότερες, όπως έδειξαν τα ποσοστά των παιδιών που αναφέρθηκαν σε αυτές και οι συχνότητες των αναφορών τους σε κάθε κατηγορία, ενώ δε βρέθηκε υπεροχή των δραστηριοτήτων έναντι της εικόνας του σώματος στη διαμόρφωση της αυτο-αντίληψης. Οι εξελικτικές αλλαγές ήταν περιορισμένες και παρατηρήθηκαν κυρίως μεταξύ των μικρών παιδιών (3 χρόνων) και των μεγαλύτερων (4 και 5 χρόνων). Ως προς την αντίληψη της εξέλιξης του ίδιου τους του εαυτού, πώς ήταν δηλαδή πριν και πώς θα είναι αργότερα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά διαμορφώνουν κατά την περίοδο αυτή μια ικανοποιητική εικόνα, η οποία διακρίνεται από καταφατικές και αρνητικές αναφορές κυρίως ως προς τις δραστηριότητές τους και τις ικανότητές τους κατά το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: Αυτο-αντίληψη, εικόνα αναπτυσσόμενου εαυτού, προσχολική ηλικία
Διεύθυνση: Ελευθερία Γωνίδα, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Νέα Χηλή, 681 00 Αλεξανδρούπολη. Τηλ.: 031-219264

Δικαίου, Μ.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μειονοτικές ομάδες: Έρευνα και παρέμβαση στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 247-253

Επισημαίνοντας την ανάγκη για αλλαγή στη θεωρητική οπτική και τους τρόπους προσέγγισης των μειονοτικών ομάδων σήμερα, η εργασία επικεντρώνεται σε δύο σύνολα ερευνητικής δραστηριότητας που δηλώνουν: α) την "άμεση" και β) την "έμμεση" σχέση έρευνας και παρέμβασης στο χώρο των μειονοτικών ομάδων όπως οι Τσιγγάνοι, οι μετανάστες εργάτες και οι "πρόσφυγες" στην Ελλάδα. Επίσης, συζητούνται οι ελλείψεις και διατυπώνονται ερωτήματα που αφορούν την κοινωνικο-ψυχολογική σημασία της "αλλαγής" που επιτυγχάνεται ή μη, μέσω της έρευνας δράσης.

Λέξεις κλειδιά: Έρευνα δράσης, μειονότητες, παρέμβαση

Διεύθυνση: Μαρία Δικαίου, Τμήμα Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-997324, Fax: 031-997384

Δόλγυρα, Κ.

ΣΕΛΕΤΕ, Νέο Ηράκλειο Αττικής

Σημασιολογική διευκόλυνση νέων πληροφοριών κατά την επεξεργασία προτάσεων
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(3), 243-259

Στόχος της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η μελέτη του χρονικού διαστήματος ενσωμάτωσης (άμεσης ή έμμεσης) εννοιών νέων λέξεων στην ήδη επεξεργασμένη σημασιολογική αναπαράσταση του υπό ανάγνωση κειμένου που περιέχει αυτές τις λέξεις. Σε μια σειρά από τρία πειράματα χρησιμοποιήθηκαν δύο ειδών λέξεις-στόχοι: "Νεο-Μαθημένες", σχετιζόμενες σημασιολογικά με το περιεχόμενο του κειμένου και "Ελέγχου", γνωστές λέξεις των οποίων οι έννοιες μπορούν και να σχετίζονται με το περιεχόμενο κειμένου (Πειράματα 1, 2) ή άγνωστες λέξεις (Πείραμα 3) και δύο ειδών πληθυσμού: υποκείμενα γαλλικής υπηκοότητας (Πείραμα 1), υποκείμενα ελληνικής υπηκοότητας (Πειράματα 2, 3). Διαφοροποιήσαμε τη θέση αυτών των λέξεων μέσα στην τελευταία πρόταση μικρών κειμένων: αρχική ή τελική. Τα αποτελέσματα βασισμένα σε μια σύγκριση των χρόνων ανάγνωσης των λέξεων-στόχων και στις δύο θέσεις μέσα στην πρόταση έδειξαν ότι οι αναγνώστες υιοθετούν μια στρατηγική άμεσης ενσωμάτωσης.

Λέξεις κλειδιά: Ανάγνωση, ενσωμάτωση, κατανόηση

Διεύθυνση: Κωνσταντινιά Δόλγυρα, Πρωτέως 13, 175 61 Π.Φάληρο, Αθήνα. Τηλ.: 01-9826552, Fax: 01-9826552

Ευθυμίου, Α.

Καρδίτσα

Απόκτηση της σημασίας των λέξεων: Αντιστοίχιση λεξιλογικού και σημασιολογικού συστήματος
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 1-12

Στόχος της έρευνας ήταν η μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά αντιστοιχούν τις λέξεις με τη

σημασία τους. Για το σκοπό αυτό εξετάστηκαν 150 παιδιά τριών διαφορετικών ηλικιών, 4.5-5, 7-8 και 11.5-12 ετών, με την κλινική μέθοδο. Δόθηκαν δύο έργα που αναφέρονταν σε έννοιες συγγένειας. Το ένα αφορούσε συγγενείς των υποκειμένων και το άλλο συγγενείς τρίτων προσώπων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η κατανόηση της σημασίας μιας λέξης παίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αντιστοίχησης της λέξης με τη σημασία της και ότι το φαινόμενο της γενίκευσης του πλάτους της έννοιας παρατηρείται και στα παιδιά της προσχολικής και στα παιδιά της σχολικής ηλικίας. Επίσης δείχνουν ότι τα παιδιά συνδέουν τους όρους συγγένειας με τις αντίστοιχες έννοιές τους περισσότερες φορές στην περίπτωση των δικών τους συγγενών απ' ό,τι στην περίπτωση συγγενών τρίτων προσώπων.

Λέξεις κλειδιά: Γενίκευση, παιδί, σημασία

Διεύθυνση: Απόστολος Ευθυμίου, Τρικάλων 99, 431 00 Καρδίτσα. Τηλ.: 0441-22294

Ευκλείδη, Α.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η μεθοδολογία ψυχολογικών ερευνών γνωστικής παρέμβασης και γνωστικής επιτάχυνσης ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 123-138

Η εργασία αυτή αποσκοπεί στην παρουσίαση της μεθοδολογίας των ερευνών γνωστικής παρέμβασης και επιτάχυνσης και, ειδικότερα, στα ερωτήματα που επιδιώκει να απαντήσει η σχετική έρευνα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Τα κυριότερα ερωτήματα που θέτει η έρευνα γνωστικής επιτάχυνσης είναι (α) αν είναι δυνατή η επιτάχυνση της γνωστικής ανάπτυξης· (β) αν υπάρχει μεταβίβαση της άσκησης από μια ασκούμενη ικανότητα σε άλλες· (γ) ποιος είναι ο μηχανισμός γνωστικής αλλαγής. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι έρευνητες του τύπου αυτού είναι η επιλογή των έργων εκτίμησης της επίδοσης πριν και μετά τη γνωστική άσκηση (παρέμβαση), η επιλογή των έργων άσκησης και η επιλογή των τρόπων παρέμβασης. Επίσης, από τα πιο κρίσιμα προβλήματα είναι η μέτρηση της γνωστικής αλλαγής και η σύγκριση των αποτελεσμάτων διάφορων ερευνών/προσεγγίσεων μεταξύ τους και η διάγνωση του μηχανισμού γνωστικής αλλαγής. Η χρήση της μεθόδου του μεγέθους του αποτελέσματος και οι αναλύσεις δομικών μοντέλων συμβάλλουν στη λύση των δύο τελευταίων προβλημάτων. Παρουσιάζεται μια έρευνα γνωστικής παρέμβασης και γνωστικής επιτάχυνσης ως παράδειγμα χρήσης της προτεινόμενης μεθοδολογίας.

Λέξεις κλειδιά: Γνωστική επιτάχυνση, μεταβίβαση, νοημοσύνη

Διεύθυνση: Αναστασία Ευκλείδη, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-997374, Fax: 031-997384, E-mail: efklides@psy.auth.gr

Ευκλείδη¹, Α., & Κάντας², Α.

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & ²Πανεπιστήμιο Πατρών

Γλωσσάρι

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(1), 84-88, και 1999, 6(1), 104-109

Όπως είχε εξαγγελθεί στο Προλογικό Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ (Τεύχος 1, Τόμος 4), μια διαπιστωμένη ανάγκη των Ελλήνων ψυχολόγων είναι η απόδοση των ξένων όρων στα ελληνικά. Για το λόγο αυτό αναλάβαμε να συγκεντρώσουμε όρους που χρη-

σιμοποιήθηκαν, στη ξενόγλωσση μορφή τους, στα άρθρα που στάλθηκαν για δημοσίευση στο περιοδικό **ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**, και να διατυπώσουμε μια πρόταση μετάφρασης. Για μερικούς όρους οι οποίοι χρησιμοποιούνται με διάφορες παρεμφερείς σημασίες αποφασίστηκε να προταθεί μια κυρίαρχη απόδοση και στη συνέχεια να υπάρξει συζήτηση μεταξύ των μελών της ΕΛΨΕ, που ενδιαφέρονται για το θέμα, ως προς τις εναλλακτικές σημασίες. Οι όροι αυτοί σημειώνονται με αστερίσκο (*). Με τον τρόπο αυτό θα υπάρξει γόνιμος διάλογος αλλά και διασαφήνιση των όρων με ορατά οφέλη για όλους τους ψυχολόγους. Η προσπάθεια αυτή θα συνεχισθεί και στο μέλλον με στόχο να παρουσιάζεται ένα σύνολο όρων και η μετάφρασή τους, το οποίο θα δημοσιεύεται κάθε φορά μόνο στο πρώτο τεύχος κάθε τόμου. Το σύνολο αυτό των όρων θα αποτελείται από κάθε προηγούμενο γλωσσάρι εμπλουτισμένο με τους όρους των άρθρων που υποβλήθηκαν για δημοσίευση την αμέσως προηγούμενη χρονιά. Τα μέλη της ψυχολογικής κοινότητας της χώρας μας προσκαλούνται να συμμετάσχουν στον εμπλουτισμό του γλωσσarium μέσω της επισήμανσης στα άρθρα που υποβάλλουν για δημοσίευση των ξενόγλωσσων όρων, για την απόδοση των οποίων στα ελληνικά υπάρχει αμφιβολία. Με το πνεύμα αυτό, η αναδημοσίευση και η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του Γλωσσarium επιτρέπεται με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

Διευθύνσεις: Αναστασία Ευκλείδη, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: +30-31-007374, Fax: +30-31-007384, E-mail: efklides@psy.auth.gr
Αριστοτέλης Κάντας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 265 00 Πάτρα. E-mail: akantas@netor.gr

Καλαντζή-Azizi, A.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εφαρμογές της Γνωστικής Ψυχολογίας στην κλινική πρακτική ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(2), 118-128

Στο άρθρο παρουσιάζεται η σχέση που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία κυρίως χρόνια ανάμεσα στη Γνωστική και την Κλινική Ψυχολογία. Έμφαση δίνεται σε πορίσματα ερευνών της Γνωστικής Ψυχολογίας και στο πώς αυτά βρήκαν ευρύ πεδίο εφαρμογής στο χώρο της Κλινικής Ψυχολογίας. Πιο συγκεκριμένα, η προσφορά της Γνωστικής Ψυχολογίας συνίσταται (I) στη δημιουργία ενός νέου μοντέλου για την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Η έμφαση που δόθηκε στις ανώτερες νοητικές λειτουργίες και στις γνωστικές κατασκευές άνοιξε νέους ορίζοντες για μια πληρέστερη κατανόηση του τρόπου δημιουργίας τόσο της "ομαλής" όσο και της ψυχοπαθολογικής συμπεριφοράς. (II) Η Γνωστική Ψυχολογία προσέφερε, επίσης, στους κλινικούς ψυχολόγους νέους τρόπους ερμηνείας φαινομένων όπως η μεταβίβαση, η ενσυναίσθηση και η αντίσταση. Τέλος, η προσφορά της Γνωστικής Ψυχολογίας έγκειται (III) στην ανάπτυξη νέων δυναμικών ψυχοθεραπευτικών μοντέλων που στηρίχθηκαν είτε μόνο σε γνωστικές αρχές, είτε στο συνδυασμό γνωστικών με συμπεριφοριστικές, ή και ψυχοδυναμικές ή συστημικές πρακτικές και θεωρίες.

Λέξεις κλειδιά: Γνωστικές/συμπεριφοριστικές ψυχοθεραπείες, Γνωστική Ψυχολογία, Κλινική Ψυχολογία.
Διεύθυνση: Αναστασία Καλαντζή - Azizi, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84, Αθήνα. Τηλ: 01-7249000 εσωτ. 2525, Fax: 01-7248979, E-mail: jparask@atlas.uoa.ariadne-t.gr

Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Καραδήμας, Ε. Χ.
Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Αξιολόγηση των ικανοτήτων μελέτης των φοιτητών: Προσαρμογή στα ελληνικά
του Ερωτηματολογίου Ικανοτήτων Μελέτης και Εξετάσεων (ΕΙΜΕ) και
διαπολιτισμική αξιολόγησή του**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(1), 1-12

Οι δυσκολίες που συχνά συναντούν οι φοιτητές στις σπουδές τους συνεπάγονται: κάποτε ανεπιθύμητες συμπεριφορές, όπως παθολογικό άγχος εξετάσεων, αναβλητικότητα, αρνητική αξιολόγηση των ικανοτήτων τους, κ.ά. Οι συμπεριφορές αυτές προκαλούν σοβαρές συνέπειες τόσο στην επίδοση των φοιτητών, όσο και στη σωματική και ψυχική τους υγεία. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών είναι αναγκαία, αλλά προαπαιτεί κατάλληλα ψυχοτεχνικά μέσα που θα διευκολύνουν τη μελέτη τους. Η έρευνα αυτή αναφέρεται στην προσαρμογή σε ελληνικό φοιτητικό πληθυσμό του Ερωτηματολογίου Ικανοτήτων Μελέτης και Εξετάσεων (ΕΙΜΕ), που αξιολογεί φαινόμενα όπως τα προαναφερθέντα. Πεντακόσιοι πενήντα έξι (556) φοιτητές συμπλήρωσαν το ΕΙΜΕ στα πλαίσια μιας ευρύτερης έρευνας. Η ανάλυση παραγόντων αποκάλυψε πέντε αξιόπιστους παράγοντες: άγχος και ψυχοσωματικά συμπτώματα, αποφυγή μελέτης, αρνητική εκτίμηση ικανοτήτων μελέτης, αξιολόγηση σπουδών, και αφοσίωση στη μελέτη. Συζητώνται οι διαφορές μεταξύ των δύο φύλων και των σχολών φοίτησης ως προς τις ικανότητες μελέτης και γίνονται συγκρίσεις με την αντίστοιχη βελγική έκδοση του ερωτηματολογίου.

Λέξεις κλειδιά: Διαπολιτισμική έρευνα, ικανότητες μελέτης, συμβουλευτική φοιτητών.

Διεύθυνση: Αναστασία Καλαντζή - Azizi, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ: 01-7249000 εσωτ. 2525, Fax: 01-7248979, E-mail: jparask@atlas.uoa.ariadne-t.gr

Κάντας, Α.
Πανεπιστήμιο Πατρών

Προβλήματα εγκυρότητας των ψυχολογικών μετρήσεων
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 139-143

Η εγκυρότητα των ψυχολογικών μετρήσεων καθορίζεται από τη μια μεριά από την αξιοπιστία του προγνωστικού οργάνου και από την άλλη από την καταλληλότητα του κριτηρίου. Η σχετικότητα, η αρτιότητα και η μόλυνση του κριτηρίου είναι σημεία που πρέπει να προσέχονται κατά την επιλογή του κριτηρίου. Παράγοντες όπως το δειγματοληπτικό σφάλμα και ο περιορισμός του εύρους των μετρήσεων μπορούν να εμποδίσουν τη διαπίστωση της πραγματικής εγκυρότητας του προγνωστικού οργάνου. Με τη μέθοδο της μετα-ανάλυσης προϋπαρχουσών ερευνών είναι δυνατό να διαπιστωθεί η πραγματική εγκυρότητα του προγνωστικού οργάνου, πέρα από τις εκάστοτε καταστασιακές ιδιαιτερότητες.

Λέξεις κλειδιά: Γενίκευση εγκυρότητας, εγκυρότητα, μετα-ανάλυση.

Διεύθυνση: Αριστοτέλης Κάντας, Ευκαλύπτων 15, 151 26 Μαρούσι, Αθήνα. Τηλ./Fax: 01-6128881, E-mail: akantas@netor.gr

Καραδήμας, Ε. Χ.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Η προσαρμογή στα ελληνικά μιας κλίμακας μέτρησης των στρατηγικών
αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(3), 260-273

Ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα αντιμετωπίζουν τις αγχογόνες καταστάσεις που τους απασχολούν κατά καιρούς επιδρά σημαντικά στην ψυχοσωματική υγεία τους. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν τα άτομα για να αντιμετωπίσουν τις αγχογόνες καταστάσεις είναι γνωστές ως "Στρατηγικές Αντιμετώπισης Αγχογόνων Καταστάσεων". Η έρευνα αυτή αναφέρεται στην προσαρμογή στην ελληνική γλώσσα του ερωτηματολογίου "Τρόποι Αντιμετώπισης Αγχογόνων Καταστάσεων" (Ways of Coping) των Lazarus και Folkman. Τετρακόσια τρία άτομα συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο. Η ανάλυση παραγόντων αποκάλυψε πέντε αξιόπιστους παράγοντες-στρατηγικές: θετική προσέγγιση, αναζήτηση κοινωνικής υποστήριξης, ευχολογία/ονειροπόληση, αποφυγή/διαφυγή, διεκδικητική επίλυση προβλήματος. Περαιτέρω στατιστικές αναλύσεις αποκάλυψαν την ύπαρξη ξεχωριστών διαστάσεων εντός κάθε παράγοντα. Συζητώνται, τέλος, διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, των μορφωτικών επιπέδων και της ηλικίας ως προς αυτούς τους παράγοντες-στρατηγικές.

Λέξεις κλειδιά: Αγχογόνοι παράγοντες, στρατηγικές αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων

Διεύθυνση: Ευάγγελος Χ. Καραδήμας, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 01-7287524, Fax: 01-7248979, E-mail: jparask@atlas.uoa.ariadne-t.gr

Καραπέτσας, Α.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Διερεύνηση του ρόλου των προμετωπιαίων λοβών στην οργάνωση της αυτορρύθμισης
και του αυτοελέγχου της κινητικής πρωτοβουλίας στα παιδιά**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 13-19

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να μελετηθεί η αυτορρύθμιση και ο αυτοέλεγχος της κινητικής πρωτοβουλίας στα παιδιά. Εξετάστηκαν συνολικά 80 παιδιά, αγόρια και κορίτσια, δεξιόχειρα και αριστερόχειρα, ηλικίας 2 - 4.6 ετών. Χωρίστηκαν σε δύο ομάδες των 2-3 και 3-4.6 ετών. Σε κάθε ηλικιακή ομάδα υπήρχαν υποομάδες ως προς το φύλο και την προτίμηση χεριού. Χρησιμοποιώντας δύο τεχνικές κλινικής νευροψυχολογικής αξιολόγησης που εξετάζουν κινητική πρωτοβουλία και στερεότυπες αντιδράσεις, διερευνήθηκαν οι ενεργοποιήσεις των προμετωπιαίων λοβών. Τα δεδομένα μας υποστηρίζουν ότι οι προμετωπιαίοι λοβοί καθώς και τα προκινητικά πεδία είναι λειτουργικά ώριμα νωρίτερα (δηλαδή από την ηλικία των 3 ετών) από τις ηλικίες που υποστηρίζει ο Luria. Η λειτουργική αυτή ωριμότητα αφορά περισσότερα τα δεξιόχειρα παιδιά. Τα αριστερόχειρα αγόρια έδειξαν βραδύτερους ρυθμούς νευροωρίμανσης.

Λέξεις κλειδιά: Παιδική ηλικία, πλευρίωση, προμετωπιαίος λοβός

Διεύθυνση: Αργύριος Καραπέτσας, Εργαστήριο Ψυχολογίας - Μονάδα Νευροψυχολογίας του Παιδιού, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 382 21 Βόλος. Τηλ.: 0421-24005 και 36735, Fax: 0421-34826

Καστελλάκης, Α.

Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Νευροχημικές μέθοδοι προσέγγισης του εγκεφάλου και της συμπεριφοράς:
Η μέθοδος της in vivo εγκεφαλικής μικροδιαπίδυσης στη μελέτη της συμπεριφοράς**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 144-150

Η μέθοδος της in vivo εγκεφαλικής μικροδιαπίδυσης έχει χρησιμοποιηθεί ευρύτατα τα τελευταία χρόνια για τον καθορισμό της εξωκυτταρικής συγκέντρωσης νευροδιαβιβαστών, όπως η ντοπαμίνη, η νορεπινεφρίνη, η σεροτονίνη, η ακετυλοχολίνη και ορισμένα αμινοξέα, στον εγκέφαλο. Η μέθοδος αυτή συγκεντρώνει αρκετά πλεονεκτήματα που την καθιστούν κατάλληλη για πειραματικές προσεγγίσεις, οι οποίες επιτρέπουν την ταυτόχρονη μελέτη της συμπεριφοράς και της βιοχημείας του νευρικού συστήματος. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζονται συνοπτικά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της μεθόδου, καθώς επίσης μια σειρά από συμπεριφορές που μπορούν να μελετηθούν με αυτό τον τρόπο σε νευροχημικό επίπεδο και τέλος οι προοπτικές αυτής της πειραματικής προσέγγισης.

Λέξεις κλειδιά: Μικροδιαπίδυση, νευροδιαβιβαστές, συμπεριφορά ζώων

Διεύθυνση: Ανδρέας Καστελλάκης, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο.

Τηλ./Fax: 0831-54014

Κατάκη, Χ., Ανδρουτσπούλου, Α., Γαβριηλίδου, Ά., Γρηγοροπούλου, Ε., & Λακκά, Ε.

Εργαστήριο Διερεύνησης Ανθρωπίνων Σχέσεων, Αθήνα

Η σχέση του ζευγαριού: Τάσεις και εξελίξεις στην Ελλάδα στη δεκαετία του 1990
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 20-37

Σκοπός της ποιοτικής αυτής έρευνας ήταν να καταγράψει τις τάσεις που παρατηρούνται και τις εξελίξεις που υποθέταμε πως είχαν σημειωθεί στο πώς αντιλαμβάνονται οι νέοι στην Ελλάδα τη σχέση του ζευγαριού και την ταυτότητα του άνδρα και της γυναίκας σε σύγκριση με όσα είχαμε διαπιστώσει σε προηγούμενη έρευνά μας, τη δεκαετία του 1980. Επιλέξαμε 33 ζευγάρια, τα οποία ικανοποιούσαν ορισμένα προκαθορισμένα κριτήρια συνδεδεμένα με χαμηλό βαθμό παραδοσιακότητας. Εκτός από μια κοινή συνέντευξη με ανοιχτές ερωτήσεις, χρησιμοποιήσαμε και προβλητικές τεχνικές για τη συλλογή και σύγκριση των δεδομένων μας. Το σκεπτικό της έρευνας και η συζήτηση των αποτελεσμάτων αναπτύχθηκε με βάση το Μοντέλο των Τριών Οικοθεωριών, το οποίο παρέχει ένα εννοιολογικό πλαίσιο για την καταγραφή και την κατανόηση των αντιλήψεων που έχει μια συγκεκριμένη οντότητα για την οικογένεια. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχουν πράγματι εξελίξεις στον τρόπο που οι νέοι βλέπουν το ρόλο και την ταυτότητα του άνδρα και της γυναίκας, το σκοπό του γάμου, και τη δυνατότητα εξεύρεσης νέων, λειτουργικότερων τρόπων επικοινωνίας μεταξύ τους.

Λέξεις κλειδιά: Μοντέλο Τριών Οικοθεωριών, σχέση του ζευγαριού, ταυτότητα άνδρα-γυναίκας

Διεύθυνση: Χάρης Κατάκη, Εργαστήριο Διερεύνησης Ανθρώπινων Σχέσεων, Κονίτσης 33, 151 25 Αθήνα. Τηλ. 01-8063665

Κιοσέογλου, Γ.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μοντέλα πρόβλεψης με κατηγορικά δεδομένα στην ψυχολογική έρευνα μέσω των στατιστικών μεθόδων της ανάλυσης προβλέψεων και της λογιστικής παλινδρόμησης
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 151-164

Οι στατιστικές μέθοδοι που αποσκοπούν στην κατασκευή μοντέλων πρόβλεψης εφαρμόζονται σε ένα μεγάλο φάσμα περιοχών της εμπειρικής επιστημονικής έρευνας στην οποία ανήκουν και οι επιστήμες της συμπεριφοράς. Ειδική περίπτωση αποτελούν οι μέθοδοι εκείνες που χειρίζονται κατηγορικά δεδομένα και οι οποίες, παρόλο το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν, είναι λιγότερο γνωστές λόγω του ότι είναι σχετικά πιο πρόσφατες. Δύο τέτοιες στατιστικές μέθοδοι είναι αυτές της Ανάλυσης Προβλέψεων και της Λογιστικής Παλινδρόμησης. Αν και οι μέθοδοι αυτοί είναι, από την άποψη της στατιστικής τεχνικής που χρησιμοποιούν, τελείως διαφορετικές, έχουν το κοινό γνώρισμα ότι επιτρέπουν την πρόβλεψη των καταστάσεων μιας εξαρτημένης κατηγορικής μεταβλητής από μια ή περισσότερες ανεξάρτητες κατηγορικές μεταβλητές. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η παρουσίαση των βασικών αρχών των δύο αυτών μεθόδων. Ταυτόχρονα, δίνονται παραδείγματα από ερευνητικά δεδομένα που προέρχονται από το χώρο της εξελικτικής ψυχολογίας, της ψυχολογίας της γλώσσας και της κοινωνικής ψυχολογίας με στόχο την καλύτερη κατανόηση των μεθόδων και την αποτελεσματική εφαρμογή τους από τους ερευνητές των επιστημών της συμπεριφοράς.

Λέξεις κλειδιά: Ανάλυση προβλέψεων, λογιστική παλινδρόμηση

Διεύθυνση: Γρηγόρης Κιοσέογλου, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06, Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031- 997337, E-mail: kios@psy.auth.gr

Κορδούτης, Π. Σ.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Διομαδική στρέβλωση στη χρήση πληροφοριών για την πρόγνωση κινδύνου από τον HIV
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 195-212

Η πρόγνωση κινδύνου από τον HIV εδράζεται σε προγνωστικές πληροφορίες όπως η εναλλαγή συντρόφων (πολυγαμικότητα/μονογαμικότητα). Όμως όταν αυτές πλαισιώνονται από άλλες, που προκαλούν στον εκτιμητή του κινδύνου αυτοκατηγοριοποίηση σε ομάδες (π.χ., ετεροφυλόφιλοι-ομοφυλόφιλοι, άνδρες-γυναίκες), μπορεί να προκύψει χαμηλή πρόγνωση κινδύνου για την εσωομάδα συνεπεία διομαδικών μηχανισμών στρέβλωσης. Στο Πείραμα Α' φοιτητές (N=120 άνδρες και γυναίκες ετεροφυλόφιλοι) προέβλεψαν κίνδυνο προσβολής ήρωα διαφοροποιούμενου στην εναλλαγή συντρόφων και το σεξουαλικό προσανατολισμό. Τα δεδομένα υποβλήθηκαν σε ανάλυση διακύμανσης. Βρέθηκε ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα προέβλεπαν ότι ο πολυγαμικός ήρωας κινδύνευε περισσότερο από το μονογαμικό και ο ομοφυλόφιλος περισσότερο από τον ετεροφυλόφιλο. Επιπλέον, οι άνδρες προέβλεπαν υψηλότερο κίνδυνο για τον ομοφυλόφιλο απ' ό,τι οι γυναίκες. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώθηκαν με επανάληψη του πειράματος (N=120 φοιτητές). Σε δεύτερο πείραμα όμοιου σχεδιασμού (N=80 φοιτητές) ο ήρωας ήταν μόνο ετεροφυλόφιλος ενώ διαφοροποιείτο στην εναλλαγή συντρόφων. Οι άνδρες προέβλεψαν μικρότερο κίνδυνο για τον ήρωα απ' ό,τι οι γυναίκες. Σε τρίτο πείραμα (N=80 φοιτητές), με ήρωα όμως γυναίκα, δε βρέθηκε επίδραση φύλου. Τα δηλωτικά ομάδων ερεθίσματα ενεργοποίησαν αμυντική διομαδική στρέβλωση μόνο στις εκτιμήσεις ανδρών για αν-

δρες. Τα αποτελέσματα αυτά εξυπονοούν ότι στη δημοσιοποίηση πληροφοριών πρόληψης από τον HIV η ενεργοποίηση διομαδικών μηχανισμών μπορεί να έχει επιβλαβείς συνέπειες για τη δημόσια υγεία.

Λέξεις κλειδιά: AIDS, διομαδική στρέβλωση, πρόγνωση κινδύνου

Διεύθυνση: Παναγιώτης Κορδούτης, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ./Fax: 031-997353, E-mail: kordouti@psy.auth.gr

Κωνσταντινίδου, Ε.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κατασκευάζοντας την ελληνική εθνική ταυτότητα: Η περίπτωση των σχολικών βιβλίων ιστορίας
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 221-226

Στο θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της ανάλυσης λόγου τα ελληνικά σχολικά βιβλία ιστορίας διαβάζονται ως κείμενα που κατασκευάζουν εκδοχές της ελληνικής εθνικής ταυτότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η ταυτότητα θεωρείται ότι κατασκευάζεται με τη χρήση του λόγου, ότι ενσωματώνει αντικρουόμενους λόγους, τους οποίους μοιράζονται τα άτομα ως μέλη ενός συγκεκριμένου πολιτιστικού πλαισίου και τους χρησιμοποιούν για να πετύχουν συγκεκριμένους στόχους καθώς μιλούν, στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν τις πράξεις τους και τις πράξεις των άλλων. Παράλληλα τα σχολικά βιβλία ιστορίας διαβάζονται και ως ιστορικός και εκπαιδευτικός λόγος. Στόχος της ανάλυσης αυτής είναι η ανάλυση της ποικιλίας των λόγων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και αναπαραγωγή κυρίαρχων εκδοχών της "ελληνικότητας" και της "εθνικής ετερότητας" σε συνδυασμό με κυρίαρχες εκδοχές της ιστορίας, ιδιαίτερα της εθνικής ιστορίας, καθώς και με κυρίαρχες απόψεις για τη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας στην ελληνική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Ανάλυση λόγου, εθνική ταυτότητα, σχολικά βιβλία ιστορίας

Διεύθυνση: Ευθαλία Κωνσταντινίδου, Θήγης 18, 551 33 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-451956

Μαλικιώση-Λοΐζου¹, Μ., Τζονιχάκη², Ι., & Κλεφάρας³, Γ.

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²ΤΕΙ Αθηνών, & ³Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σύγκριση σχέσεων πεδίων ελέγχου της συμπεριφοράς με τη μοναξιά σε νέα και ηλικιωμένα άτομα
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(3), 274-283

Εξετάσθηκε η σχέση των αιτίων στα οποία αποδίδεται ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος με τη μοναξιά σε δείγματα νέων 18-22 ετών και ηλικιωμένων άνω των 60 ετών. Για την εκτίμηση του αντιλαμβανόμενου ελέγχου χρησιμοποιήθηκε η νέα Κλίμακα Πεδίων Ελέγχου που αναγνωρίζει τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο σε τρία πεδία: προσωπικό, διαπροσωπικό και κοινωνικο-πολιτικό. Για τη μέτρηση της μοναξιάς χρησιμοποιήθηκε η Αναθεωρημένη Κλίμακα της Μοναξιάς του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια Los Angeles (UCLA). Η έρευνα στόχευε επίσης στη διερεύνηση τυχόν επιδράσεων της ηλικίας στη μοναξιά και στα πεδία ελέγχου της συμπεριφοράς. Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε ότι οι αποδόσεις αιτίων του αντιλαμβανόμενου ελέγχου επιδρούν σημαντικά στη μοναξιά. Οι μοναχικοί άνθρωποι έχουν σημαντικά χαμηλότερους βαθμούς από τους μη-μοναχικούς στην κλίμακα των πεδίων ελέγχου

και ιδιαίτερα στην υποκλίμακα του διαπροσωπικού ελέγχου. Επίσης, οι νέοι βρέθηκε να έχουν σημαντικά υψηλότερο βαθμό απο τους ηλικιωμένους ιδιαίτερα στον προσωπικό έλεγχο. Δε βρέθηκε στατιστικά σημαντική ηλικιακή διαφορά στην κλίμακα της μοναξιάς.

Λέξεις κλειδιά: Ηλικιωμένοι, μοναξιά, νέοι, πεδία ελέγχου

Διεύθυνση: Μαρία Μαλικιώση-Λοϊζου, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ), Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιπποκράτους 33, 106 80 Αθήνα. Τηλ.: 01-3637397, Fax: 01-3605355. Email: mmalik@atlas.uoa.gr

Μαντόγλου, Ά.

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις της εξέγερσης του Πολυτεχνείου ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(1), 13-31

Μέσα από τη μελέτη των κοινωνικών αναπαραστάσεων της εξέγερσης του Πολυτεχνείου διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο ένα δείγμα 400 περίπου ατόμων (μαθητές, φοιτητές και άτομα της γενιάς του Πολυτεχνείου) προσλαμβάνει, σκέφτεται και εξηγεί αυτό το ιστορικο-πολιτικό γεγονός. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν σύνολα ερωτήσεων που αφορούσαν τα κοινωνιογνωστικά στοιχεία που συνθέτουν την πρόσληψη της αιτιολογίας, των συνεπειών και αποτελεσμάτων της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, καθώς και των εξεγερθέντων μετά την πτώση του στρατιωτικού καθεστώτος. Η ανάλυση παραγόντων αποκάλυψε τον τρόπο με τον οποίο δομούνται αυτά τα στοιχεία και τη διαφοροποιημένη πρόσληψη αυτής της δομής από τις τρεις κοινωνικές ομάδες.

Λέξεις κλειδιά: Αναπαράσταση, κοινωνική αναπαράσταση, περιεχόμενο και οργάνωση της κοινωνικής αναπαράστασης

Διεύθυνση: Άννα Μαντόγλου, Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Λ. Συγγρού 136, 176 71 Αθήνα. Τηλ: 01-9298004 & 01-4614936

Μαριδάκη-Κασσωτάκη, Α.

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ικανότητα βραχύχρονης συγκράτησης φωνολογικών πληροφοριών και επίδοση στην ανάγνωση: Μια προσπάθεια διερεύνησης της μεταξύ τους σχέσης ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(1), 44-52

Η παρούσα μελέτη αποσκοπούσε στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στην ικανότητα συγκράτησης φωνολογικών πληροφοριών στην εργαζόμενη μνήμη και την αναγνωστική ικανότητα παιδιών που έχουν ως μητρική γλώσσα την ελληνική. Στην έρευνα συμμετείχαν 180 μαθητές από τις τάξεις Β', Γ', και Δ' του Δημοτικού Σχολείου. Η ικανότητα βραχύχρονης συγκράτησης φωνολογικών πληροφοριών αξιολογήθηκε με βάση την τεχνική επανάληψης ψευδολέξεων ενώ η αναγνωστική ικανότητα με τη βοήθεια σταθμισμένου στην ελληνική γλώσσα τεστ αναγνωστικής ικανότητας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις επιδόσεις των υποκειμένων στο τεστ αναγνωστικής ικανότητας και σε εκείνες στη δοκιμασία επανάληψης ψευδολέξεων. Σχολιάζεται η συμβολή των ερευνητικών δεδομένων στην έρευνα για το ρόλο της φωνολογικής μνήμης στην ανάπτυξη γλωσσικής

κών δεξιοτήτων κατά την παιδική ηλικία και ιδιαίτερα η συνεισφορά τους στη μελέτη των διαδικασιών εκμάθησης της ανάγνωσης της ελληνικής γλώσσας.

Λέξεις κλειδιά: Αναγνωστική ικανότητα, τεστ επανάληψης ψευδολέξεων, φωνολογική μνήμη

Δεύθυνση: Αικατερίνη Μαριδάκη-Κασσωτάκη, Αργυροκάστρου 41, Άνω Βριλήσσια, 152 35 Αττική.

Τηλ.: 01-6132815, Fax: 01-6132815, E-mail: mkassot@atlas.uoa.gr

Ματσαγγούρας¹, Η. Γ., & Κουλουμπαρίτση², Α.

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ένα πρόγραμμα διδασκαλίας της κριτικής σκέψης: Θεωρητικές αρχές και εφαρμογές στην παραγωγή του γραπτού λόγου
 ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(3), 299-326

Στο πρώτο μέρος του παρόντος άρθρου γίνεται σύντομη ανασκόπηση του παιδαγωγικο-διδακτικού κινήματος για τη διδασκαλία της κριτικής σκέψης και επισημαίνονται οι διαφορετικές απόψεις για τη φύση και τις συνθήκες ανάπτυξης της κριτικής σκέψης που οδήγησαν στη σύνταξη διαφορετικής σύνθεσης προγραμμάτων εκπαιδευτικής παρέμβασης. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι θεωρητικές αρχές και οι διδακτικές πρακτικές ενός προγράμματος "συνύφανσης" που έχει εφαρμοσθεί στο ελληνικό Δημοτικό Σχολείο και αναφέρονται ερευνητικές διαπιστώσεις για τη λειτουργικότητα και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, όπως καταγράφηκαν στις πρώτες πειραματικές εφαρμογές. Στο δεύτερο μέρος του άρθρου δασκάλα από την ομάδα της πειραματικής εφαρμογής παρουσιάζει πώς εφάρμοσε τις αρχές του προγράμματος στη Δ', Ε', και ΣΤ' τάξη του Δημοτικού Σχολείου για τη διδασκαλία του γραπτού λόγου και σχολιάζει τις διαπιστώσεις της από αυτή την εφαρμογή.

Λέξεις κλειδιά: Γραφικές αναπαραστάσεις, διδασκαλία του γραπτού λόγου, κριτική σκέψη

Δεύθυνση: Ηλίας Γ. Ματσαγγούρας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο

Αθηνών, Ιπποκράτους 20, 106 80 Αθήνα. Τηλ./Fax: 01-3616817, E-mail:

ematsag@atlas.uoa.gr

Σημείωση 2: Η κ. Α. Κουλουμπαρίτση είναι εκπαιδευτικός της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Μεταλλίδου, Π., & Ευκλείδη, Α.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Θυμικές, γνωστικές, και μεταμνημονικές επιδράσεις στην εκτίμηση της ορθότητας της λύσης προβλημάτων και της ικανοποίησης από αυτήν
 ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(1), 53-70

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει (α) τις επιδράσεις που ασκούν ορισμένοι θυμικοί, γνωστικοί και μεταμνημονικοί παράγοντες στην εκτίμηση ορθότητας της λύσης ενός προβλήματος και την ικανοποίηση από αυτήν, (β) την ανάπτυξή τους και (γ) τις ατομικές διαφορές σε αυτές. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 411 μαθητές και μαθήτριες της Α', Β', Γ' Γυμνασίου και Α' και Β' Λυκείου. Η εξέτασή τους περιλάμβανε τη λύση 4 γνωστικών προβλημάτων, τα οποία διαφοροποιούνταν ως προς την περιοχή σκέψης στην οποία απευθύνονταν και ως προς το επίπεδο συνθετότητας. Τα υπο-

κείμενα καλούνταν, επίσης, να εκτιμήσουν με βάση μια τετράβαθμη κλίμακα το βαθμό ορθότητας της λύσης που έδωσαν στο κάθε έργο και το βαθμό της ικανοποίησής τους από την παραχθείσα λύση. Τέλος, δόθηκε μια σειρά ερωτηματολογίων που αφορούσαν το κίνητρο για επιτυχία, το φόβο αποτυχίας, το άγχος σε συνθήκες εξέτασης (θυμικοί παράγοντες) καθώς και ορισμένες μεταμνημονικές εκτιμήσεις. Η ανάλυση του δικτύου των σχέσεων έδειξε ότι η εκτίμηση ορθότητας επηρεάζεται άμεσα από τους υπό εξέταση θυμικούς, γνωστικούς και μεταμνημονικούς παραγόντες. Η ικανοποίηση επηρεάζεται από την εκτίμηση ορθότητας και τις μεταγνωστικές εκτιμήσεις μόνο. Επίσης, βρέθηκε ότι τόσο η εκτίμηση της ορθότητας όσο και το αίσθημα της ικανοποίησης γίνονται θετικότερα με την πρόοδο της ηλικίας αλλά με πολύ αργότερους ρυθμούς συγκριτικά με τις αλλαγές που υφίστανται οι πραγματικές επιδόσεις στα αντίστοιχα γνωστικά έργα κατά την ανάπτυξη. Το φύλο και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο αποδείχθηκε σημαντικός παράγοντας ατομικών διαφορών.

Λέξεις κλειδιά: Αίσθημα ικανοποίησης, εκτίμηση ορθότητας, μεταγνώση

Διεύθυνση: Παναγιώτα Μεταλλίδου, Εργαστήριο Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη.

Μεταλλίδου, Π., & Ευκλείδη, Α.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Γνωστικές και μεταγνωστικές επιδράσεις στη διαδικασία απόδοσης αιτίων ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 38-54

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει (α) τις επιδράσεις που ασκούν ορισμένοι γνωστικοί και μεταγνωστικοί παράγοντες στην απόδοση αιτίων, (β) την ανάπτυξη αυτών των αιτιακών αποδόσεων και (γ) τις ατομικές διαφορές σε αυτές. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 411 μαθητές και μαθήτριες της Α', Β', Γ' Γυμνασίου και Α' και Β' Λυκείου. Η εξέτασή τους περιλάμβανε τη λύση τεσσάρων γνωστικών προβλημάτων, τα οποία διαφοροποιούνταν ως προς την περιοχή σκέψης στην οποία απευθύνονταν και ως προς το επίπεδο συνθετότητας. Τα υποκείμενα καλούνταν, επίσης, να εκτιμήσουν με βάση μια τετράβαθμη κλίμακα την ορθότητα της λύσης που έδωσαν στο κάθε έργο και την ικανοποίησή τους από την παραχθείσα λύση. Τέλος, ζητήθηκε από τα υποκείμενα να δηλώσουν με βάση μια τετράβαθμη κλίμακα πόσο θεωρούν ότι ορισμένοι αιτιολογικοί παράγοντες (π.χ., ικανότητα, δυσκολία έργου) επηρέασαν την επίδοσή τους στο κάθε πρόβλημα. Η ανάλυση των διαδρομών έδειξε ότι τα υποκείμενα κατά την απόδοση των αιτίων, από τη μια λαμβάνουν υπόψη τους τη συνδυασμένη δράση των επιμέρους αιτιακών παραγόντων. Από την άλλη οι εκτιμήσεις τους επηρεάζονται τόσο από τη γνωστική τους επίδοση όσο και από τις εκτιμήσεις τους για την ορθότητα της λύσης και τα αισθήματα που απορρέουν από αυτήν. Επίσης, βρέθηκε ότι με την πρόοδο της ηλικίας επιτυγχάνεται μεγαλύτερη διαφοροποίηση της συμβολής των επιμέρους αιτιακών παραγόντων, ενώ είναι εμφανής η τάση των υποκειμένων να αποδίδουν την υψηλή τους επίδοση σε ενδοπροσωπικές (ικανότητα) και όχι σε εξωπροσωπικές αιτίες (π.χ., τύχη). Το φύλο και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο δεν αποδείχθηκαν σημαντικοί παράγοντες ατομικών διαφορών.

Λέξεις κλειδιά: Αίσθημα ικανοποίησης, αιτιακές αποδόσεις, εκτίμηση ορθότητας

Διεύθυνση: Παναγιώτα Μεταλλίδου, Εργαστήριο Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-834428

Μόττη-Στεφανίδη, Φ.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εξέλιξη της προσωπικότητας: Συνέχεια, αλλαγή και πρόβλεψη
 ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(3), 266-271

Το θέμα της συνέχειας και της ασυνέχειας στην εξέλιξη της προσωπικότητας έχει προκαλέσει διαμάχες μεταξύ των ψυχολόγων. Η υιοθέτηση ενός μοντέλου ασυνέχειας στην εξέλιξη της προσωπικότητας περιορίζει τη δυνατότητά μας για πρόβλεψη, πρωτογενή πρόληψη και πρώιμη αντιμετώπιση δυσκολιών στην ψυχολογική προσαρμογή σε κάποιο μετεγενέστερο στάδιο. Υπάρχουν δύο είδη συνέχειας στην εξέλιξη της προσωπικότητας, η ομοιοτυπική συνέχεια και η ετεροτυπική συνέχεια. Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται θεωρητικές προσεγγίσεις και διαχρονικές μελέτες που εξετάζουν την ετεροτυπική συνέχεια. Οι θεωρητικοί που υποστηρίζουν την ετεροτυπική συνέχεια θεωρούν πως η εξέλιξη της προσωπικότητας είναι σταθερή και έχει συνοχή. Η συνέχεια όμως στην εξέλιξη της προσωπικότητας δε βρίσκεται στο επίπεδο της συγκεκριμένης συμπεριφοράς αλλά στην ποιότητα προσαρμογής του παιδιού ανάλογα με το αναπτυξιακό του στάδιο.

Λέξεις κλειδιά: Εξέλιξη της προσωπικότητας, προσαρμογή, συνέχεια

Διεύθυνση: Φρόσσω Μόττη-Στεφανίδη, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84, Αθήνα. Τηλ: 01-7249000 εσωτ. 2584, Fax: 01-8080516, E-mail: stefanid@hol.gr

Μπαλτάς, Α.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Αντικείμενο και πειραματικός έλεγχος επιστημονικών θεωριών: Φυσική και Ψυχανάλυση
 ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(2), 158-176

Μια θεωρία, για να διεκδικήσει τίτλους επιστημονικούς, οφείλει, εκτός των άλλων, να είναι σε θέση να υποβάλει τους ισχυρισμούς της σε πειραματικό έλεγχο. Το είδος αυτού του ελέγχου εξαρτάται από τους τρόπους με τους οποίους η εν λόγω θεωρία αποτέμνει μερικά αντικείμενα (φαινόμενα) μέσα στο προσίδιο γνωστικό της αντικείμενο. Η φυσική επιτυγχάνει το παραπάνω μέσω του διαχωρισμού ανάμεσα στο απομονωμένο φαινόμενο που διέπεται από τον αντίστοιχο νόμο (μαθηματικά διατυπωμένο) από τη μιά μεριά, και αυτό που η ίδια αποκαλεί "αρχικές και οριακές συνθήκες", από την άλλη. Η δυνατότητα επανάληψης των προσίδιων πειραμάτων της και η ικανότητα πρόβλεψης των θεωριών της στηρίζονται σε αυτό. Η ψυχανάλυση δεν κάνει κάτι τέτοιο. Αυτή ελέγχει τους οικείους θεωρητικούς ισχυρισμούς αποτιμώντας το αν όντως επιτεύχθηκαν οι επιδιωκόμενες πραγματικές μεταβολές του υποκειμένου (του "ασθενούς") που υποβλήθηκε στην αντίστοιχη πειραματική διαδικασία (στην αλληλουχία από αναλυτικές συνεορίες). Έτσι η ψυχανάλυση "χάνει" μεν τη δυνατότητα ακριβούς πειραματικής επανάληψης και την κανότητα ακριβούς πρόβλεψης, αλλά "κερδίζει" σε γνώση ενικών φαινομένων με πλήρως προσδιορισμένη ταυτότητα.

Λέξεις κλειδιά: Πείραμα, Φρόντ, ψυχανάλυση

Διεύθυνση: Αριστείδης Μπαλτάς, Τομέας Φυσικής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου, 157 80 Αθήνα, Τηλ: 01-7722972, Fax: 01-7722932, E-mail: abaltas@central.ntua.gr

Μπεζεβέγκης, Η., & Παυλόπουλος, Β.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Αξιολόγηση της προσωπικότητας παιδιών και εφήβων από τους γονείς:
Κατασκευή και ψυχομετρικά χαρακτηριστικά ενός ερωτηματολογίου
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 165-178**

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει τις φάσεις της διαδικασίας για την κατασκευή και τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά ενός ερωτηματολογίου προσωπικότητας για παιδιά 11-13 ετών. Ζητήθηκε από 458 γονείς να περιγράψουν τα παιδιά τους, σε ελεύθερη συνέντευξη, και οι περιγραφές τους εντάχθηκαν σε 13 εννοιολογικές κατηγορίες, αντιπροσωπευτικές γνωρισμάτων προσωπικότητας, από τις οποίες οι πρώτες πέντε αντιστοιχούσαν στους πέντε "μεγάλους" παράγοντες του ομώνυμου μοντέλου (ΦΑΣΗ 1). Από τους 2.776 περιγραφικούς όρους των 13 κατηγοριών (για παιδιά 11-13 ετών) επιλέχθηκαν, με βάση καθορισμένα κριτήρια, 214 αντιπροσωπευτικές φράσεις/επίθετα, που αποτέλεσαν τις προτάσεις του ερωτηματολογίου (ΦΑΣΗ 2). Το ερωτηματολόγιο αυτό δόθηκε σε 509 πατέρες και μητέρες, από τους οποίους ζητήθηκε να δηλώσουν, σε μία κλίμακα από το 0 (καθόλου) έως το 4 (πάρα πολύ) πόσο η καθεμιά από τις 214 προτάσεις/χαρακτηριστικά ταίριαζε με τη συμπεριφορά του παιδιού τους (ΦΑΣΗ 3). Οι απαντήσεις των γονέων υποβλήθηκαν σε ανάλυση παραγόντων που έδειξε ότι η προσωπικότητα παιδιών αυτής της ηλικίας μπορεί να περιγραφεί με πέντε παράγοντες (που ερμηνεύουν το 43.2% της διακύμανσης): Ατομισμός/εγωισμός & συναισθηματική αντιδραστικότητα (23 προτάσεις), ευσυνειδησία (19), πνευματική καλλιέργεια (18), προσήνεια/διαπροσωπική ευαισθησία (22) και εξωστρέφεια-εσωστρέφεια (17 προτάσεις). Το περιεχόμενο των πέντε αυτών παραγόντων έχει πολλές ομοιότητες με το αντίστοιχο των γνωστών πέντε "μεγάλων" παραγόντων της προσωπικότητας, αλλά και αξιοσημείωτες διαφορές, οι οποίες και σχολιάζονται. Τόσο η εσωτερικής συνάφειας αξιοπιστία όσο και η δυνατότητα του ερωτηματολογίου να ανιχνεύει διαφορές -πέρα από την όλη διαδικασία κατασκευής του- δείχνουν ότι το νέο ψυχοτεχνικό μέσο μπορεί έγκυρα και αξιόπιστα να περιγράψει ατομικές διαφορές προσωπικότητας (σε παιδιά 11-13 ετών), όπως τις αντιλαμβάνονται οι γονείς.

Λέξεις κλειδιά: Ερωτηματολόγιο προσωπικότητας, μοντέλο πέντε παραγόντων, προσωπικότητα παιδιών

Διεύθυνση: Ηλίας Μπεζεβέγκης, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιλίσια, 157 84, Αθήνα. Τηλ.: 01-7249000, Fax: 01-7248979, E-mail: impezev@atlas.uoa.gr και vrvanlop@atlas.uoa.gr

Μυλωνάς, Κ. Α.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Αφομοίωση και εναρμόνιση: Διαπολιτιστικές επιδράσεις στις οικογενειακές
αξίες των Ελλήνων της διασποράς
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 137-144**

Οι επιπολιτιστικοί μηχανισμοί της αφομοίωσης και της εναρμόνισης, που εξυπηρετούν την προσαρμογή του ατόμου κατά τη διαδικασία επαφής των πολιτισμών, μελετήθηκαν στην παρούσα έρευνα υπό το πρίσμα της παραδοσιακότητας των αξιών Ελλήνων της διασποράς και της αλλαγής στις αξίες αυτές, ανάλογα με τον επιπολιτιστικό μηχανισμό που παρατηρείται σε τρεις χώρες υποδοχής

(Έλληνες της διασποράς στον Καναδά, στην Ολλανδία και στη Γερμανία) σε σύγκριση με ομάδες μη-επιπολιτιζόμενων ατόμων (Ελλάδα: αγροτικός και αστικός πληθυσμός και Καναδάς: Αγγλο-Καναδοί). Το βασικό ερώτημα εστιάστηκε στο αν οι πολιτισμοί υποδοχής που υιοθετούν επιπολιτιστικά πρότυπα αφομοίωσης (Ολλανδία, Γερμανία) επιδρούν με διαφορετικό τρόπο στις παραδοσιακές αξίες των Ελλήνων της διασποράς από αυτούς που υιοθετούν επιπολιτιστικά πρότυπα εναρμόνισης (Καναδάς). Τα ευρήματα κατέδειξαν, σε σύγκριση και με τις ομάδες ελέγχου, μια επιπολιτιστικού τύπου επίδραση στις παραδοσιακές αξίες μεταξύ των χωρών υποδοχής, με υψηλότερη διατήρηση των παραδοσιακών αξιών στον Καναδά. Τα αποτελέσματα συζητώνται με βάση τις επιδράσεις "απόρριψης-εκμάθησης" σύμφωνα με το επιπολιτιστικό μοντέλο του Berry καθώς και με βάση τους τρόπους μετάδοσης των επιπολιτιστικών μηνυμάτων των χωρών υποδοχής, οι οποίοι και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην οποιαδήποτε διαπολιτιστικού τύπου ερευνητική προσέγγιση.

Λέξεις κλειδιά: Αφομοίωση, εναρμόνιση, επιπολιτιστικές επιδράσεις, οικογενειακές αξίες

Διεύθυνση: Κωνσταντίνος Μυλωνάς, Αγ. Ελένης 71, 157 72 Ζωγράφου, Αθήνα. Τηλ.: 01-7277523, E-mail: kmylonas@dp.uoa.gr

Neisser, U., Boodo, G., Bouchard, Th. J., Jr., Wade Boykin, A., Brody, N., Ceci, S. J., Halpern, D. F., Loehlin, J. C., Perloff, R., Sternberg, R. J., Urbina, S.

American Psychological Association, U.S.A.

Νοημοσύνη: Τι είναι γνωστό και τι δεν είναι

Αγλαΐα Τσιώρα (Μετάφ.)

Αναστασία Ευκλείδη (Επιμ. Μετάφ.)

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(1), 48-93

Το φθινόπωρο του 1994 η έκδοση του βιβλίου των Herrnstein και Murray "*The Bell Curve*" ("*Η κωδωνοειδής καμπύλη*") έδωσε το έναυσμα για ένα νέο γύρο συζήτησης σχετικά με τη σημασία των επιδόσεων στα τεστ ευφυΐας και τη φύση της νοημοσύνης. Η συζήτηση χαρακτηρίστηκε από έντονη ανταλλαγή επιχειρημάτων καθώς επίσης και από έντονα συναισθήματα. Δυστυχώς τα επιχειρήματα που ανταλλάσσονταν συχνά αποκάλυπταν σοβαρές παρανοήσεις του τι είχε (ή δεν είχε) αποδείξει η επιστημονική έρευνα σε αυτόν τον τομέα. Αν και τώρα γνωρίζουμε αρκετά, τα σχετικά ζητήματα παραμένουν πολύπλοκα και σε πολλές περιπτώσεις ακόμη άλυτα. Μια άλλη άτυχη πλευρά της συζήτησης ήταν ότι πολλοί συμμετέχοντες δεν έκαναν αρκετή προσπάθεια για να διαχωρίσουν τα επιστημονικά ζητήματα από τα πολιτικά. Τα ευρήματα των ερευνών συχνά αξιολογούνταν όχι τόσο για την επιστημονική τους αξία, αλλά για τις υποτιθέμενες πολιτικές τους συνέπειες. Σε μια τέτοια ατμόσφαιρα, τα άτομα που επιθυμούν να σχηματίσουν τη δική τους γνώμη, δυσκολεύονται να αποφασίσουν τι θα πρέπει να πιστέψουν.

Εξετάζοντας τη διαμάχη για τη νοημοσύνη, η Επιτροπή Επιστημονικών Υποθέσεων του Αμερικανικού Ψυχολογικού Συλλόγου (APA) στη συνεδρίασή της το Νοέμβριο του 1994, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ήταν επείγουσα ανάγκη για μια έκθεση ειδικών πάνω σε αυτά τα ζητήματα - μια έκθεση της οποίας όλες οι πλευρές θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως βάση συζήτησης. Με ομόφωνη ψηφοφορία η Επιτροπή Επιστημονικών Υποθέσεων όρισε μια ομάδα εργασίας για την ετοιμασία αυτής της έκθεσης. Ο Ulric Neisser, καθηγητής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Emory και μέλος της Επιτροπής Επιστημονικών Υποθέσεων, ορίστηκε πρόεδρος. Η Επιτροπή Προώθησης της Ψυχολο-

γίας για το Δημόσιο Συμφέρον του APA, η οποία έπαιξε σημαντικό συμβουλευτικό ρόλο κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, όρισε ένα μέλος της ομάδας εργασίας· η Επιτροπή Ψυχολογικών Τεστ και Αξιολόγησης όρισε ένα άλλο· ένα τρίτο μέλος ορίστηκε από το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων. Άλλα μέλη εκλέχθηκαν μετά από μια εκτενή διαδικασία ώστε να αντιπροσωπεύεται στην ομάδα εργασίας ένα μεγάλο φάσμα εμπειρογνομόνων και απόψεων.

Η ομάδα εργασίας συναντήθηκε δύο φορές, τον Ιανουάριο και το Μάρτιο του 1995. Ανάμεσα σε αυτές τις συναντήσεις και μετά από αυτές, κυκλοφόρησαν προσχέδια των διάφορων τμημάτων της, και επαναξετάστηκαν επανειλημμένα. Οι διαφωνίες επιλύθηκαν με συζήτηση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, η έκθεση που παρουσιάζεται εδώ να έχει την ομόφωνη υποστήριξη ολόκληρης της ομάδας εργασίας.

(Μετάφραση της πρωτότυπης περίληψης του άρθρου)

The article originally appeared in English as Neisser, U., Boodoo, G., Bouchard, Th. J. Jr., Wade Boykin, A., Brody, N., Ceci, S. J., Halpern, D. F., Loehlin, J. C., Perloff, R., Sternberg, R. J., Urbina, S. (1996). Intelligence: Knowns and unknowns. *American Psychologist*, 51, 77-101. Copyright (c) 1996 by the American Psychological Association. Translated by permission of the publisher and the author. The American Psychological Association is not responsible for the accuracy of this translation. Neither the original nor this translation can be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a database or retrieval system, without the prior written permission of the American Psychological Association.

Νέστορος, Ι. Ν.

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μεθοδολογία έρευνας στην ψυχοθεραπεία: Σύγχρονες τάσεις **ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 179-188**

Το παρόν άρθρο έχει ως στόχο την παρουσίαση των σύγχρονων τάσεων που αφορούν στη μεθοδολογία έρευνας στην ψυχοθεραπεία. Περιγράφονται οι τέσσερις φάσεις εξέλιξης της μεθοδολογίας έρευνας στην ψυχοθεραπεία από το 1927 μέχρι σήμερα και δίνεται έμφαση στο γεγονός ότι κανένας σήμερα δεν αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα της ψυχοθεραπείας. Ως εκ τούτου, η σύγχρονη έρευνα στρέφεται στην αξιολόγηση της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας αυτής καθαυτής με τα κατάλληλα μεθοδολογικά εργαλεία. Επίσης, τονίζεται ότι σήμερα η κατάλληλη μεθοδολογική προσέγγιση ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο του ερωτήματος που θέτει ο ερευνητής. Τέλος, παρατίθεται ο Κατάλογος του Ρεθύμνου, αποτελούμενος από τριάντα τρεις βασικές αρχές μεθοδολογίας έρευνας στην ψυχοθεραπεία, που χορηγείται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές του Οργανωμένου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Κλινική Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Μετά από συζήτηση της επίδρασης της έρευνας στην ψυχοθεραπεία πάνω στον τρόπο άσκησης της ψυχοθεραπείας, συμπεραίνεται ότι οι περισσότερες από τις δεξιότητες ενός καλού θεραπευτή δεν επιτυγχάνονται μέσω της έρευνας, αλλά μέσω της "προσωπικής ανάπτυξης" (συνήθως με ατομική ή ομαδική ψυχοθεραπεία) και μέσω της ανάληψης ψυχοθεραπευτικών περιπτώσεων με καλή εποπτεία.

Λέξεις κλειδιά: Έρευνα, μεθοδολογία, ψυχοθεραπεία

Διεύθυνση: Ιωάννης Ν. Νέστορος, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο, Κρήτη. Τηλ./Fax: 0831-54014, E-mail: nestoros@fortezza.cc.ucri.gr

Ντάλλα, Μ.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Αλλαγή στάσεων και συμπεριφοράς Ελλήνων μαθητών προς τους βορειοηπειρώτες και
πόντιους μετανάστες συμμαθητές τους**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 145-158

Στόχος της έρευνας αυτής ήταν η παρέμβαση στους "ηγέτες-μαθητές" της σχολικής τάξης με σκοπό την αλλαγή των στάσεων και της συμπεριφοράς τους καθώς και των συμμαθητών τους, απέναντι σε παιδιά μεταναστών. Τα κύρια στοιχεία της έρευνας παρέμβασης ήταν: 1) πρώτη μέτρηση των στάσεων και στερεότυπων αντιλήψεων Ελλήνων μαθητών προς τις ομάδες βορειοηπειρωτών και πόντιων συμμαθητών, 2) εντοπισμός των "ηγετών-μαθητών" σε ομάδες της τάξης, 3) παρέμβαση στους ηγέτες-μαθητές: α) με προγράμματα ενημέρωσης που δίνουν έμφαση στις πολιτιστικές ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις ομάδες, στις αξίες, στον επιπολιτισμό, στην κατηγοριοποίηση και στις στερεότυπες αντιλήψεις και β) με πολιτιστικές δραστηριότητες και ομαδική συζήτηση όσον αφορά στην ιστορική προέλευση, στον τρόπο ζωής, στη γλώσσα, στην εκπαίδευση της έξω-ομάδας, 4) δεύτερη μέτρηση των στάσεων και στερεότυπων αντιλήψεων προς τις ομάδες βορειοηπειρωτών και πόντιων συμμαθητών. Για την πρώτη και δεύτερη μέτρηση χρησιμοποιήθηκαν το Ερωτηματολόγιο Κοινωνικής Αποδοχής και το Ερωτηματολόγιο Στάσεων και Στερεότυπων Αντιλήψεων. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 647 Έλληνες μαθητές 1ης και 2ας Γυμνασίου. Η διάρκεια της παρέμβασης ήταν 3 εβδομάδες, 2 φορές την εβδομάδα ανά 90 λεπτά κάθε συνάντηση. Τα ευρήματα έδειξαν επιμέρους θετικές αλλαγές στη στάση και συμπεριφορά της ομάδας του ηγέτη-μαθητή και των συμμαθητών του απέναντι στους μετανάστες στην πειραματική ομάδα σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου μετά τη δεύτερη μέτρηση.

Λέξεις κλειδιά: Γνωστική παρέμβαση, επιπολιτισμός, ηγεσία

Διεύθυνση: Μαρίνα Ντάλλα, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ: 01-7277523, Fax: 01-7277534

Παναγής, Γ. Θ.

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Βιοψυχολογία της ενίσχυσης και του εθισμού
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(1), 71-83

Η άποψη ότι υπάρχουν εξειδικευμένα νευρωνικά συστήματα που διαμεσολαβούν για την ανταμοιβή υποστηρίχθηκε μετά την ανακάλυψη ότι επίμυες μαθαίνουν να αυτοχορηγούν ηλεκτρικό ρεύμα σε συγκεκριμένες, αλλά όχι σ' όλες, περιοχές του εγκεφάλου τους. Έχει υποστηριχθεί ότι το εγκεφαλικό υπόστρωμα του ενδοκρανιακού αυτοερεθισμού συμμετέχει και στις ενισχυτικές ιδιότητες των φυσικών ενισχυτών και των φαρμάκων που προκαλούν εθισμό. Η ομολογία σε επίπεδο συμπεριφοράς ανάμεσα στον ενισχυτικό εγκεφαλικό ερεθισμό, στα φάρμακα που προκαλούν εθισμό και στους φυσικούς ενισχυτές προέρχεται από την κοινή τους ιδιότητα να ενεργοποιούν συγκεκριμένα νευρωνικά συστήματα. Στο άρθρο αυτό επιχειρείται μια ανασκόπηση της βιοψυχολογίας της ενίσχυσης και του εθισμού. Ανάμεσα στα θέματα που συζητώνται είναι α) το νευροανατομικό και το νευροχημικό υπόστρωμα της ανταμοιβής, β) ενδείξεις που υποστηρίζουν ότι τα ψυχοτρόπα φάρμακα που προκαλούν εθισμό και ο ενισχυτικός ηλεκτρικός ερεθισμός δρουν στο ίδιο νευρωνικό σύστημα, γ) ο ρόλος της

ντοπαμίνης στην κατάχρηση ψυχοτρόπων φαρμάκων και στον εθισμό, και δ) ορισμένες βιοψυχολογικές θεωρίες του εθισμού. Ελπίζουμε, ότι η μελέτη του νευρωνικού συστήματος που διαμεσολαβεί για την ανταμοιβή θα βοηθήσει στο να κατανοήσουμε γενικότερα τις διεργασίες των κινήτρων και τη νευροβιολογία του εθισμού.

Λέξεις κλειδιά: Ανταμοιβή, ενδοκρανιακός αυτοερεθισμός, εξάρτηση

Διεύθυνση: Γεώργιος Θ. Παναγής, Τμήμα Ψυχολογίας, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο, Κρήτη. Τηλ.: 0831-54014, Fax: 0831-54014

Παναγής¹, Γ. Θ., & Καστελλάκης², Α. Α.

¹Karolinska Institutet, Sweden & ²Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Ο εθισμός υπό το πρίσμα της Βιοψυχολογίας και της Ψυχοφαρμακολογίας:
Νευρωνικοί μηχανισμοί και η σημασία τους στη θεραπεία**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 55-71

Ο εθισμός από ψυχοτρόπες ουσίες παραμένει ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας. Η επιστημονική πρόοδος που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στους τομείς της Βιοψυχολογίας και της Ψυχοφαρμακολογίας υποδεικνύει ότι πρόκειται για χρόνια διαταραχή της λειτουργίας του εγκεφάλου, με ασυνήθιστα υψηλό ποσοστό υποτροπών. Τόσο στα ζώα, όσο και στον άνθρωπο, οι ουσίες που έχουν εξαρτησιογόνες ιδιότητες λειτουργούν ως ενισχυτές και μ' αυτό τον τρόπο παρωθούν τον οργανισμό σε συνεχή λήψη, η οποία οδηγεί στον εθισμό. Τα περισσότερα φάρμακα που προκαλούν εθισμό, μολονότι ανήκουν σε διαφορετικές φαρμακολογικές ομάδες, διεγείρουν το μεσομεταιχμιακό ντοπαμινεργικό σύστημα ανταμοιβής στον εγκέφαλο αυξάνοντας τη ντοπαμινεργική διαβίβαση στον επικλινή πυρήνα. Αυτή η δράση έχει υποστηριχθεί ότι σχετίζεται με τις ενισχυτικές ιδιότητες αυτών των φαρμάκων και την ανάπτυξη του εθισμού. Κατά τη φάση του συνδρόμου στέρησης έχουν παρατηρηθεί μεταβολές στη νοραδρενεργική δραστηριότητα του υπομέλανα τόπου. Επιπλέον, κατά την ίδια φάση έχει παρατηρηθεί και μείωση της ντοπαμινεργικής δραστηριότητας σε ορισμένες εγκεφαλικές περιοχές, όπως στον επικλινή πυρήνα. Η κατανόηση των νευροβιολογικών αλλαγών που λαμβάνουν χώρα κατά τον εθισμό μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη κατάλληλων φαρμάκων, τα οποία αποκαθιστώντας την ομαλή νευροχημική δραστηριότητα του εγκεφάλου ενδέχεται να μειώνουν τα συμπτώματα του συνδρόμου στέρησης, την επιθυμία για συνεχή λήψη των εθιστικών ουσιών, ή και τις υποτροπές που παρατηρούνται συχνά. Μια τέτοια προσέγγιση, σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις, ενδέχεται να βοηθήσει στην απεξάρτηση ορισμένων χρηστών και να μειώσει τις κοινωνικές επιπτώσεις του προβλήματος.

Λέξεις κλειδιά: Εγκέφαλος, κατάχρηση φαρμάκων, φαρμακευτική εξάρτηση

Διεύθυνση: Γεώργιος Θ. Παναγής, Section of Neuropsychopharmacology, Division of Pharmacology, Department of Physiology and Pharmacology, Karolinska Institutet, S-171 77 Stockholm, Sweden. E-mail: panagis@med.u.ch.gr

Διεύθυνση: Ανδρέας Α. Καστελλάκης, Τμήμα Ψυχολογίας, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο Κρήτης. Τηλ.: 0831-54014, Fax: 0831-54014

Παναγιωτοπούλου, Π.
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι κοινωνικές διαστάσεις της εικόνας του εαυτού
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 159-164

Ο εαυτός είναι μια πολυπρόσωπη και δυναμική οντότητα, η οποία διαμορφώνεται από ένα πλήθος κοινωνικο-πολιτιστικών παραγόντων. Περιλαμβάνει ό,τι το άτομο έχει καταλήξει να πιστεύει για τον εαυτό του στο παρελθόν, στο παρόν καθώς και ό,τι πιστεύει πιθανό για το μέλλον. Συνίσταται σε: α) κοινωνικές ταυτότητες, β) ταυτότητες ρόλων, και γ) προσωπικούς προσδιορισμούς. Οι ταυτότητες σχετίζονται είτε με την ανεξάρτητη σύλληψη του εαυτού ως αυτόνομου και ανεξάρτητου ατόμου, είτε με την αλληλεξαρτώμενη σύλληψη του εαυτού, ως άμεσα συνδεδεμένο με τους άλλους και λιγότερο διαφοροποιημένο από αυτούς άτομο. Οι στόχοι της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί: α) Ποιες κοινωνικές ομάδες προσδιορίζουν περισσότερο τη διαμόρφωση της εικόνας του εαυτού και β) πόσο σημαντικοί είναι οι ρόλοι που αναλαμβάνει κανείς κατά τη διάρκεια της ζωής στη διαμόρφωση της εικόνας του εαυτού του. Σε δείγμα 497 Ελλήνων φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, βρέθηκε ότι η θρησκεία, η πατρίδα και η οικογένεια παίζουν τον πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας του εαυτού ενώ οι ρόλοι που συνδέονται άμεσα με τις κοινωνικές αυτές ομάδες είναι εκείνοι που κατέχουν την εξέχουσα θέση στη διαμόρφωση που έχει το άτομο για τον εαυτό του.

Λέξεις κλειδιά: Εικόνα του εαυτού, κοινωνική επίδραση, κοινωνικός ρόλος

Διεύθυνση: Πέννυ Παναγιωτοπούλου, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 01-7277523, Fax: 01-7277533, E-mail: rpanag@dp.uoa.gr

Paour, J.-L., & Cèbe, S.
Université de Provence, Aix-en-Provence, France

Η γνωστική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο: Γιατί, πώς, και με ποια αποτελέσματα;

Ευθυμία Συγκολλίτου & Κρυσταλλία Λεοντιάδου (Μετάφ.)

Αναστασία Ευκλείδη (Επιμ. Μετάφ.)

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(3), 278-298

Είναι γνωστό ότι από παλιά έχουν εφαρμοστεί διάφορα προγράμματα γνωστικής παρέμβασης και έχουν διατυπωθεί διάφορες κριτικές προς αυτά. Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται ένα ειδικό πρόγραμμα γνωστικής εκπαίδευσης για το νηπιαγωγείο. Το πρόγραμμα αυτό προσπαθεί να συνδυάσει και να ενσωματώσει όλα εκείνα τα στοιχεία της γνωστικής εκπαίδευσης που έχουν αποδειχθεί σημαντικά στο παρελθόν. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην απόκτηση γενικών εννοιολογικών πλαισίων και στη συνειδητοποίηση και αυτορρύθμιση των γνωστικών διαδικασιών εκ μέρους των παιδιών του νηπιαγωγείου. Επίσης, σημασία έχει η δημιουργία εσωτερικών κινήτρων και η επεξεργασία των βαθύτερων σχέσεων των πραγμάτων σε αντιδιαστολή προς τη συνειρμική μάθηση και εξωτερικά κίνητρα. Η αξιολόγηση του προγράμματος σε δύο έρευνες που έγιναν σε παιδιά νηπιαγωγείου μη ευνοημένου περιβάλλοντος έδειξε ότι υπάρχουν θετικά αποτελέσματα, τα οποία διατηρούνται στα πρώτα χρόνια του Δημοτικού Σχολείου.

Αναστασία Ευκλείδη, Διευθύντρια Σύνταξης

Λέξεις κλειδιά: Γενικές εννοιολογικές δομές, γνωστική εκπαίδευση, εσωτερικά κίνητρα, μεταγνωστι-

κή ενημερότητα

Διεύθυνση: Jean-Louis Paour, Laboratoire de Psychologie du Développement, Université de Provence a Aix-en-Provence, 29 Avenue Robert Schuman, F-13621 Aix-en-Provence Cedex, France. Tel.: +33-04-42933990, Fax: +33-04-42389170, E-mail: jlpaour@univ-aix.fr

Διεύθυνση: Αναστασία Ευκλείδη, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη, Τηλ.: 031-997374, Fax: 031-997384, E-mail: efklikes@psy.auth.gr

Παπαδήμου, Α.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

**Κοινωνική και ψυχολογική ανάλυση της οικογένειας:
Αποτελέσματα από μια πανελλήνια δημογραφική έρευνα**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 165-173

Στο παρόν άρθρο παρουσιάζεται ένα μέρος των αποτελεσμάτων μιας πανελλήνιας δημογραφικής έρευνας για τη δομή και λειτουργικότητα της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας. Το δείγμα αποτέλεσαν 1.310 άτομα που προέρχονταν απ' όλη την Ελλάδα, ηλικίας 18-85 ετών. Κύριος στόχος της έρευνας ήταν να μελετηθούν οι κοινωνικές παράμετροι που επιδρούν στις ενδοοικογενειακές αλληλεπιδράσεις, οικογενειακές αξίες και συναισθηματικούς δεσμούς που αναπτύσσονται ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. Συγκεκριμένα μελετήθηκε κατά πόσο ο τόπος μόνιμης κατοικίας, η ηλικία και το φύλο διαφοροποιούν τις στάσεις των Ελλήνων απέναντι στις παραδοσιακές οικογενειακές αξίες. Γενικά τα ευρήματα έδειξαν ότι ούτε ο τόπος μόνιμης κατοικίας, ούτε άλλοι παράγοντες διαφοροποιούν σε μεγάλο βαθμό τις στάσεις, ενδεικτικό του ότι η ελληνική κοινωνία παρουσιάζει μεγάλη ομοιογένεια ως προς το αξιολογικό της σύστημα.

Λέξεις κλειδιά: Οικογένεια, οικογενειακές αξίες, συναισθηματικοί δεσμοί

Διεύθυνση: Λίτσα Παπαδήμου, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 01-7277523, Fax: 01-7277534

Παπαδόπουλος, Ν. Γ., & Σταμπουλίδης, Π.

Πανεπιστήμιο Κρήτης

**Η αρνητική ανάδραση ως παράγοντας και πηγή ιδιαιτερότητας:
Από τη θεωρία του χάους σε νέες τάσεις στην ψυχολογική έρευνα**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(2), 189-201

Η θεωρία του χάους έχει ως βασικό γνώρισμα τη μη γραμμική θεώρηση των φαινομένων. Τα χαοτικά μοντέλα έχουν εφαρμογή και στην ανθρώπινη συμπεριφορά. Μια τέτοια περίπτωση είναι και η αρνητική ανάδραση, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο των περισσότερων θεωριών στην ψυχολογία. Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται μια μαθηματική εξομίωση ενός απλοποιημένου μοντέλου αρνητικής ανάδρασης, χωρίς να υπολογίζονται εξωτερικές επιδράσεις από το περιβάλλον. Η συμπεριφορά που εμφανίζει το μοντέλο σε ορισμένες περιπτώσεις είναι σταθερή, όπως προβλέπουν οι περισσότερες κλασικές θεωρίες. Σε άλλες, όμως, περιπτώσεις το ίδιο μοντέλο εμφανίζει πολύπλοκη συμπεριφορά, λόγω της συνεχούς ανατροφοδότησης των ενεργειών ως νέων ερεθισμάτων. Οι καθιερωμένες μέθοδοι της επαγωγικής στατιστικής δεν είναι σε θέση να προβλέψουν πάντα τη συμπεριφορά, ακό-

μη και όταν δεν υπάρχουν άλλοι παράγοντες. Συμπεραίνεται ότι η χρήση των επαγωγικών μοντέλων στην ψυχολογία είναι συνήθως αδόκιμη, εφόσον μελετώνται συστήματα τα οποία προσαρμόζονται συνεχώς στο περιβάλλον τους και δε δέχονται εφάπαξ επιδράσεις. Γι' αυτό και επισημαίνεται η αξία της χρήσης συνεχόμενων μετρήσεων και στη συνέχεια της μη γραμμικής ανάλυσης των ψυχολογικών δεδομένων.

Λέξεις κλειδιά: Αρνητική ανάδραση, θεωρία χάους, μη γραμμικά μοντέλα

Διεύθυνση: Νίκος Γ. Παπαδόπουλος, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 741 00 Ρέθυμνο.

Τηλ.: 01-3842468, 094-503784, Fax: 01-3842468, E-mail: ngpap@fortezza.cc.ucr.gr

Παυλόπουλος, Β., & Μπεζεβέγκης, Η.

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το μοντέλο των Πέντε Παραγόντων της Προσωπικότητας για παιδιά: Μια διαπολιτιστική μελέτη
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 174-182

Παρουσιάζονται τα ευρήματα από διαπολιτιστική μελέτη με αντικείμενο τις διαστάσεις προσωπικότητας στην παιδική ηλικία. Το θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνας βασίζεται στο Μοντέλο των Πέντε Παραγόντων της Προσωπικότητας (ΜΠΠ). Ειδικότερα, συζητούνται τα αποτελέσματα της δεύτερης φάσης του προγράμματος για δύο χώρες (Ελλάδα και Ολλανδία). Σε κάθε χώρα κατασκευάστηκε ένα νέο ερωτηματολόγιο, βασισμένο σε ελεύθερες γονεϊκές περιγραφές της παιδικής προσωπικότητας. Η ελληνική έκδοση αποτελείται από 99 προτάσεις ενώ η ολλανδική έκδοση περιλαμβάνει 112 προτάσεις. Χρησιμοποιήθηκε μία πεντάβαθμη κλίμακα τύπου Likert (από 0=καθόλου έως 4=πάρα πολύ). Το ελληνικό δείγμα αποτελείται από 509 γονείς ενώ 472 γονείς συμπλήρωσαν το ολλανδικό ερωτηματολόγιο. Με τη χρήση της παραγοντικής ανάλυσης αναδύθηκαν πέντε διαστάσεις και για τους δύο πολιτισμούς. Εντοπίστηκαν σημαντικές ομοιότητες όσον αφορά το εννοιολογικό περιεχόμενο των παραγόντων παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει απόλυτη νοηματική αντιστοιχία μεταξύ των προτάσεων. Επιπλέον, η δομή του ελληνικού και του ολλανδικού ερωτηματολογίου είναι παρόμοια με το γνωστό Μοντέλο των Πέντε Παραγόντων της ενήλικης προσωπικότητας, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις για κάθε πολιτισμό. Η "συναισθηματική αστάθεια", η "πνευματική καλλιέργεια/αυτονομία", η "προσήνεια", η "ευσυνειδησία" και η "εξωστρέφεια" συνιστούν τη δομή της παιδικής προσωπικότητας σύμφωνα με τις γονεϊκές αντιλήψεις τόσο των Ελλήνων όσο και των Ολλανδών γονέων.

Λέξεις-κλειδιά: Διαπολιτιστική σύγκριση, μοντέλο των πέντε παραγόντων της προσωπικότητας, παιδική ηλικία

Διεύθυνση: Ηλίας Μπεζεβέγκης, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια, 157 84 Αθήνα. Τηλ.: 01-7277529, Fax: 01-7277534, E-mail: impezev@psychology.uoa.gr και vranlop@psychology.uoa.gr

Πήτα, Γ.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Ελληνική νοηματική γλώσσα: Παθολογικός ή αυτόνομος λόγος;
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1998, 5(3), 284-299**

Μόλις πρόσφατα έχει ανακαλυφθεί η σημασία της ελληνικής νοηματικής γλώσσας για την κοινότητα των κωφών. Πρωταρχικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να ενημερώσει πόσο πλούσιο είναι το λεξιλόγιο της γλώσσας την οποία οι Έλληνες κωφοί ανέπτυξαν για την επικοινωνία τους, μία γλώσσα της κίνησης και της χωρικής διάστασης, των χεριών και των ματιών, της αφηρημένης επικοινωνίας και της εικονικής διήγησης, και επομένως να διερευνήσει εάν αυτή αποτελεί μία παθολογική ή αυτόνομη μέθοδο επικοινωνίας. Για την επίτευξη των παραπάνω παρουσιάζεται μία λεπτομερής ανάλυση της δομής και της γραμματικής της ελληνικής νοηματικής γλώσσας. Επίσης περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο τα νεύματα πραγματώνονται και αποκτούν τη σημασία τους, καθώς και πώς η ελληνική νοηματική γλώσσα συγκρίνεται και διαφέρει από την προφορική και γραπτή ελληνική γλώσσα. Καθώς η ελληνική νοηματική γλώσσα δεν έχει μέχρι τώρα αποτελέσει αντικείμενο γλωσσολογικής μελέτης, στην παρούσα έρευνα καταγράφεται ένας μεγάλος αριθμός χαρακτηριστικών της. Διαπιστώνεται ότι η μορφολογία σε συνδυασμό με τη σύνταξη αποτελούν τη γραμματική της, στην περιγραφή της οποίας είναι δυνατόν να σημειωθεί λεπτομερώς ο ρόλος των εικονικών, μη λεκτικών, στοιχείων στην επικοινωνία των κωφών. Οι δυνατότητες της ελληνικής νοηματικής γλώσσας επιτρέπουν μία σημαντική συνεργασία με τον κωφό πληθυσμό στην εκπαίδευση και την επικοινωνία, η αποδοχή των οποίων προσδίδει αισιοδοξία για τη συνεχιζόμενη μελλοντική εξέλιξη της νοηματικής γλώσσας.

Λέξεις κλειδιά: Γλωσσική ανάλυση, ελληνική νοηματική γλώσσα, επικοινωνιακή λειτουργία

Διεύθυνση: Γλυκερία Πήτα, Τομέας Πειραματικής - Γνωστικής, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-997369, E-mail: rpita@psy.auth.gr

Σακκά, Δ.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Παλιννόστηση: Η αντίληψη του ατόμου για την ισχύουσα κοινωνική πραγματικότητα
και η διαμόρφωση των ρόλων των δύο φύλων
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 236-246**

Η συγκεκριμένη μελέτη έχει στόχο να διερευνήσει τη σχέση της κατανομής των ρόλων των δύο φύλων σε οικογένειες παλιννοστούντων με την αντίληψη που έχουν οι ίδιοι οι παλιννοστούντες για τους ισχύοντες κοινωνικούς κανόνες στον τόπο στον οποίο επιστρέφουν, στο χωριό. Πεδίο έρευνας αποτέλεσαν τα χωριά του Νομού Δράμας. Στη μελέτη συμμετείχαν πέντε ομάδες παλιννοστούντων ανδρών και γυναικών από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με ένα έως πέντε χρόνια παραμονής στην Ελλάδα και μια ομάδα ατόμων που δε μετανάστευσαν ποτέ (ομάδα ελέγχου). Παράγοντες που εξετάζονται είναι ο βαθμός συμμετοχής των συζύγων στην κατανομή υπευθυνοτήτων που αφορούν στη φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών καθώς και ο βαθμός συμφωνίας των συμμετεχόντων προς τις στάσεις για τους ρόλους των δύο φύλων. Οι παράγοντες αυτοί συσχετίζονται με αντίστοιχους που αφορούν στην αντίληψη που έχουν οι συμμετέχοντες για την ισχύουσα νοοτροπία στο χωριό. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: (α) οι παλιννοστούντες αντιλαμβάνονται την κοινωνική πίε-

ση και προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης και προς την αντίθετη, της διαφοροποίησής τους από το υπόλοιπο χωριό· (β) η κοινωνική επιρροή φαίνεται να είναι εντονότερη στην πρακτική της κατανομής των ρόλων, παρά στις στάσεις που έχουν οι συμμετέχοντες για τους ρόλους των δύο φύλων. Επίσης, η κοινωνική επιρροή φαίνεται να είναι μικρότερη σε εκείνες τις περιπτώσεις που διαμορφώνονται νέες αντιλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων.

Λέξεις κλειδιά: Διαπροσωπική αντίληψη, παλιννόστηση, ρόλοι των δύο φύλων

Διεύθυνση: Δέσποινα Σακκά, Κομνηνών 27, Πανόραμα, 552 36 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031-813400 και 031-997317, Fax: 031-997384, E-mail: despo@jour.auth.gr

Στοιγιαννίδου, Α., Κιοσέογλου, Γ., & Χατζηδημητριάδου, Ε.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

**Σχέσεις μεταξύ "ορθολογικότητας", αυτοεκτίμησης και σχολικής επίδοσης
σε μαθητές/ριες ελληνικών γυμνασίων**
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 72-87

Η παρούσα έρευνα διερευνά τη σύνδεση των παραγόντων της ορθολογικότητας και αυτοεκτίμησης, όπως αυτή περιγράφεται από την Ορθολογιστική - Συναισθηματική Θεωρία του Α. Ellis, καθώς και της σχέσης τους με τη σχολική επίδοση. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 741 έφηβοι (355 αγόρια και 386 κορίτσια), οι οποίοι φοιτούσαν στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου. Το δείγμα των μαθητών προέρχεται από Γυμνάσια που ανήκουν σε ένα ευρύ φάσμα περιοχών της χώρας. Για τη μέτρηση της ορθολογικότητας και της αυτοεκτίμησης χρησιμοποιήθηκαν, αντίστοιχα, το Ερωτηματολόγιο Ιδεών των Kassinove, Crisci, και Tiegeman (1977) και το Ερωτηματολόγιο Αυτοεκτίμησης του Battle (1981). Τα ερωτηματολόγια μεταφράστηκαν και ελέγχθηκαν ως προς την αξιοπιστία τους. Η μέτρηση της σχολικής επίδοσης βασίστηκε στους βαθμούς σε τέσσερα βασικά μαθήματα. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική σχέση μεταξύ της αυτοεκτίμησης και της ορθολογικότητας η οποία όμως διαφοροποιείται ως προς τις επιμέρους διαστάσεις της αυτοεκτίμησης και τις επιμέρους γνωστικές πλευρές (ιδέες) της ορθολογικότητας. Βρέθηκε επίσης σημαντική σχέση μεταξύ της αυτοεκτίμησης και της σχολικής επίδοσης, ιδιαίτερα μεταξύ της ακαδημαϊκής διάστασης της αυτοεκτίμησης και της επίδοσης. Η συσχέτιση μεταξύ της ορθολογικότητας και της σχολικής επίδοσης ήταν πολύ χαμηλή.

Λέξεις κλειδιά: Αυτοεκτίμηση, Ορθολογιστική - Συναισθηματική Θεωρία, σχολική επίδοση

Διεύθυνση: Αριάδνη Στοιγιαννίδου, Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ: 031-997347, Fax: 031-997384

Συγκολλίτου, Έ.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σχολική επίδοση και αλλαγή στο κοινωνικό κύρος και στην αυτοεκτίμηση των μαθητών
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1997, 4(1), 32-47

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να διαπιστώσει την τυχόν σχέση μεταξύ της βελτίωσης της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών, από τη μια, και της αυτοεκτίμησης και του κοινωνικού κύρους μέσα στην τάξη από την άλλη. Η υπόθεση που διατυπώθηκε ήταν ότι η αυτοεκτίμηση των μαθητών και το

επίπεδο του κοινωνικού κύρους τους βελτιώνονται κυρίως ως αποτέλεσμα βελτίωσης της ακαδημαϊκής τους επίδοσης. Το δείγμα αποτέλεσαν 363 υποκείμενα, μαθητές Δημοτικού, 11 και 12 ετών και των δύο φύλων, οι οποίοι εξετάστηκαν με μια κοινωνιομετρική κλίμακα και ένα ερωτηματολόγιο αυτοεκτίμησης, ενώ από τους δασκάλους ζητήθηκε να αξιολογήσουν την ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών τους. Μαθητές και δάσκαλοι εξετάστηκαν δύο φορές, μία στην αρχή της σχολικής χρονιάς και μία 20 εβδομάδες αργότερα, μετά την εφαρμογή ενός προγράμματος παρέμβασης συνεργατικής μάθησης. Κατά την ίδια περίοδο εξετάστηκε και μια ομάδα ελέγχου στην οποία χρησιμοποιήθηκαν οι παραδοσιακές μέθοδοι διδασκαλίας. Οι αναλύσεις διακύμανσης (ANOVA) έδωσαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε όλες τις μετρήσεις, και συγκεκριμένα βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης μετά από ένα ειδικό πρόγραμμα συνεργατικής μάθησης, αύξηση της αυτοεκτίμησης και ένα υψηλότερο επίπεδο κοινωνικού κύρους κυρίως στους μαθητές χαμηλής σχολικής επίδοσης. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων γίνεται σε σχέση με τη σημασία τους όσον αφορά τη σχολική μάθηση και την αλλαγή που παρουσιάζουν οι μαθητές με χαμηλή αυτοεκτίμηση και χαμηλό επίπεδο κοινωνικού κύρους.

Λέξεις κλειδιά: Αυτοεκτίμηση, συνεργατική μάθηση, σχολική επίδοση.

Διεύθυνση: Έφη Συγκολίτου, Τμήμα Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη. Τηλ: 031-997357, Fax: 031-997384

Τσαούσης, Ι.
Πειραιάς

Αναζητώντας τη δομή της προσωπικότητας: Το μοντέλο των πέντε παραγόντων
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(1), 88-103

Σ' αυτό το άρθρο επιχειρείται μια συνολική παρουσίαση του μοντέλου των πέντε παραγόντων, το οποίο τις τελευταίες τουλάχιστον δεκαετίες κυριαρχεί στο χώρο της προσωπικότητας. Στην αρχή, μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή επιχειρείται ο εντοπισμός των καταβολών αυτού του μοντέλου, και αναζητούνται οι λόγοι για τους οποίους κατάφερε να επικρατήσει στη σύγχρονη βιβλιογραφία ως ένα από τα πιο ολοκληρωμένα και τεκμηριωμένα μοντέλα προσωπικότητας. Στη συνέχεια ακολουθεί η επιστημονική τεκμηρίωση καθώς και οι σημαντικότερες επικρίσεις που έχουν διατυπωθεί γι' αυτό το μοντέλο. Τέλος, το άρθρο ολοκληρώνεται με μια συνολική αναφορά στις εφαρμογές του μοντέλου.

Λέξεις Κλειδιά: Λεξικολογική υπόθεση, μοντέλο των πέντε παραγόντων, προσωπικότητα

Διεύθυνση: Ιωάννης Τσαούσης, Ασπασίας 5, 185 39 Πειραιάς. Τηλ. 01 - 4514990, E-mail: tsaousis@ath.forthnet.gr

Φίγγου, Ε.
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κοινωνικές αναπαραστάσεις για τους πρόσφυγες και για την "προκατάληψη"
σε δύο "μικτές" κοινότητες της Θεσσαλονίκης
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 227-235

Η μελέτη, τμήμα της οποίας παρουσιάζεται στο άρθρο αυτό, έχει στόχο να διερευνήσει τις κοινωνικές αναπαραστάσεις για τους πρόσφυγες και για την "προκατάληψη": α) των κατοίκων δύο κοινοτήτων της

Θεσσαλονίκης (Πολίχνη και Νεάπολη) στις οποίες, τα τελευταία χρόνια, έχει εγκατασταθεί ένας μεγάλος αριθμός προσφύγων από την πρώην ΕΣΣΔ και από την Αλβανία, και β) "ειδικών" (κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων) που εργάζονται σε Κοινωνικές Υπηρεσίες στις ίδιες κοινότητες. Το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης συνιστούν, από τη μια, η θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων του Moscovici (1976) και από την άλλη, η ρητορική ψυχολογία (Billig, 1987) και οι βασικές αρχές της ανάλυσης λόγου (Potter & Wetherell, 1987). Για τους σκοπούς της μελέτης πραγματοποιήθηκαν 23 ημιδομημένες συνεντεύξεις (13 με κατοίκους των συνοικιών που αναφέρθηκαν και 10 με "ειδικούς"), οι οποίες καταγράφηκαν με τη χρήση μαγνητοφώνου και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν και αναλύθηκαν με βάση τις αρχές της ανάλυσης λόγου και της ρητορικής ψυχολογίας. Για το άρθρο επιλέχθηκαν δύο αποσπάσματα από το απομαγνητοφωνημένο υλικό των συνεντεύξεων. Η ανάλυση επικεντρώνεται στις διλημματικές όψεις των αναπαραστάσεων των συμμετεχόντων καθώς και στις ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις αναπαραστάσεις των δύο ομάδων ("ειδικών" και "μη ειδικών"). Τέλος, επιχειρείται ο εντοπισμός αντιστοιχιών μεταξύ των κοινωνικών αναπαραστάσεων των συμμετεχόντων και της κοινωνικο-γνωστικής προσέγγισης του ρατσισμού.

Λέξεις κλειδιά: Ανάλυση λόγου, κοινωνικές αναπαραστάσεις, ρατσισμός

Δεύθυνση: Ευαγγελία Φίγγου, Αμαλίας 36, 54640 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 031- 870389

Χαντζή¹, Α., & Hewstone², Μ.

¹Πανεπιστήμιο Πατρών & ²University of Wales, College of Cardiff, UK

Γνωστικά μοντέλα αλλαγής στερεοτύπων: Ο ρόλος της τυπικότητας των υποδειγμάτων
 ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 213-220

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των προβλέψεων που απορρέουν από τα γνωστικά μοντέλα αλλαγής των στερεοτύπων. Εξετάστηκε η επίδραση του τρόπου διασποράς των μη επιβεβαιωτικών για το στερεότυπο πληροφοριών ("συγκεντρωμένες" σε λίγα ή "διάσπαρτες" σε πολλά υποδείγματα) και του αριθμού των υποδειγμάτων ("μικρή" ή "μεγάλη" ομάδα υποδειγμάτων) στις στερεοτυπικές αποκρίσεις, χρησιμοποιώντας ένα 2 X 2 σχέδιο μεταξύ ομάδων. Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν την "πρωτοτυπική εκδοχή" του μοντέλου των υποτύπων, αλλά περιορίζονται μόνο στη συνθήκη μικρής ομάδας υποδειγμάτων. Συζητείται η πιθανότητα, η γνωστική υπερφόρτωση που δημιουργείται από το μεγάλο αριθμό υποδειγμάτων να οδηγεί σε επιλεκτική επεξεργασία των επιβεβαιωτικών πληροφοριών.

Λέξεις κλειδιά: Στερεότυπα, τυπικότητα, υποδείγματα

Διεύθυνση: Αλεξάνδρα Χαντζή, Τομέας Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 265 00 Πάτρα. Τηλ.: 061-997741, Fax: 061-997740, E-mail: hantzi@upatras.gr

Χριστακοπούλου, Σ.

Liverpool John Moores University, UK

Τοπική και κοινωνική ταυτότητα: Μια κοινωνική-ψυχολογική ανάλυση της σχέσης του ατόμου με το φυσικό-κοινωνικό περιβάλλον
 ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, 1999, 6(2), 183-188

Το άμεσο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, όπως το βιώνει κάθε άνθρωπος (σπίτι, γειτονιά, σχο-

λείο, χώρος εργασίας, κ.λπ.), διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην κοινωνική ανάπτυξη και συμπεριφορά του ατόμου. Μέσα από τις εμπειρίες του στους χώρους στους οποίους ζει και την ένταξή του σε διάφορες κοινωνικές ομάδες, το άτομο προσδιορίζει τον εαυτό του μέσα στο περιβάλλον και συνειδητοποιεί καλύτερα ποιο είναι σε σχέση με τους άλλους και πώς θα πρέπει να συμπεριφερθεί. Αποκτά, με άλλες λέξεις, μία αίσθηση τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι να παρουσιάσει, μέσα από ερευνητικά δεδομένα, τη διαδικασία με την οποία το άτομο αναπτύσσει δεσμούς με το άμεσο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του και να εξετάσει τους παράγοντες που συντελούν στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε συγκεκριμένους τόπους και ομάδες.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνικό περιβάλλον, ταυτότητα, φυσικό περιβάλλον

Διεύθυνση: Sophia Christakopoulou, 33 Shaftesbury Ave, Chester, CH3 5LH, UK. Tel.: +44-1244-344165, Fax: +44-1244-344165, E-mail: eiuschr1@livjm.ac.uk